

BERKETZ ISTVÁN UTÓDA

*** kelmefestő és vegytisztító gyára ***

Budapest, IX. ker., Kinizsy-utca 14. szám. Cégtulajdonos: Kovács Endre.

Ne vásároljunk külföldön!

A karácsonyfa ragyogó ékessége! Olcsóbb és jobb, mint a külföldi utánzatok.

„Gloria angyalharangocskák”

75 kr.

(1895. t. c. é. törv. véde. Kizárólag Plokl és Haas-nál.) — Fényár közepett ragyogva a karácsonyfa közepénél hűdül, Tündéres fényével beragyogja az egész karácsonyfát. A három gyertya melegétől a felső kerék forgásba jön s a róla lecsüngő patent kalapácsok az angyalharangokhoz verődve, egyszerre többféle igen kellemes tiszta összhangot hallatnak. — Így a fényár közepett ragyogva, a szent jászolhoz vonuló új szegényre emlékeztetve a bethelmei éj varázsló erejével áhítatba ejt bennünket és gyermekeinket. — A kályhára állítva is kitűnően működik.

A Plokl és Haas-féle 11. ár első kérgedobozban, hazánál utasítással 75 kr. November 10-ig elővásárlóknak 68 krajcár, mely időn túl e kedvezmény semmi szín alatt sem adható. — 6 drb 3 ft 90 kr., 9 drb 5 ft 90 kr., 12 drb 7 ft 40 kr., 25 drb 14 ft 25 kr., 36 drb 21 ft 60 kr., 50 drb 28 ft 80 kr. Plokl és Haas-féle „Gloria angyalharangocskák” pazar kivitelben, tükörfényes nikkelozással 1 ft. November 10-ig elővásárlóknak 92 krajcár. — 6 drb 5 ft 15 kr., 9 drb 7 ft 65 kr., 12 drb 10 ft. — Okulva a mulatón! Minthogy közvetlen az ünnepek előtti vidéki rendeléseket már nem fogadhatunk el, saját érdekében is kérjük a t. közönséget, hogy a harangokat jelen hirdetésünk után rendelje meg. PLOKL és HAAS sportüzletének karácsonyfadisz idényosztálya, Budapest, VI., Andrassy-ut 13. sz. Ezer-féle gyönyörű fadiszajdoság, 12 drb egy dobozban 20, 25, 30 kr., Gloria- és karácsonygyertyák 30 darab 24 krajcár stb. stb.

A „Gloria” karácsonyfa angyalharangunk nagyszerű feloldásának teret biztosít és a betolakodó külföldi áru tarjaskedését céluludatosan lehetőleg elintézzük. — Azért harangjaink vidéki árusítását ismét szervezzük. Harangjainkat még a legszegényebb osztály is szívesen veszi, ha könnyen hozzáférhet. A közép- és urt osztálynak meg néhány évi reklámunk révén karácsonyi szükségletű cikkévé lett. Tehát a cikkkel való foglalkozás mindenkinél hasznosabb jár. A gyűjtést egyszerűen össze kell adni a csupán a gyűjtő nevét, pontos címet, darab számot, árat és minőségét kell adni.

Gyűjtő árak:		Gyűjtő árak:	
6 drb K 7-20	K 1-20	6 drb K 10-30	K 1-30
9 „ „ 10-30	„ 1-17	9 „ „ 13-70	„ 1-17
12 „ „ 13-70	„ 1-06	12 „ „ 24-40	„ 1-02
24 „ „ 24-40	„ 1-02	36 „ „ 35-—	„ 1-07
36 „ „ 35-—	„ 1-07	50 „ „ 47-—	„ 1-04
50 „ „ 47-—	„ 1-04		

A „Gloria harangocskák” ára darabonként K 1-50, a tiszta nikkel 2 K-nál drágábban adni nem szabad. Gyűjtési számdékoknak gloria-harang postán előre beküldött K 1-20 ellenében bementve. Levelezést kérjük mellőzni. Jelen ajánlatunk a későbbi hetekre nem érvényes. Maradtunk hazafias üdvözléssel Plokl és Haas törvényesen védett gloria angyalharang tulajdonosai (M. kir. szab. sportüzlete Budapest, VI., Andrassy-ut 13. sz.

Rozsnyay Máttyás chininezukorkája iztelen chininből.

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fűmél vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen!
Nem keserű!
Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.

Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron Rozsnyay Máttyás nevével aláírva.

Rozsnyay Máttyás
gyógyszerésztára
Arad, Szabadság-tér.

Páratlan és csodás hatású arczszépítő és fínomító a Földes-féle

Margit-crème

főúri körökben használt készítmény. Zsíraltan, ártalmatlan, fűtlen szepít. Az egész világon kapható 1 és 2 koronás téglapokban. Margit-szappan 70 f. Margit-póder 1 K 20 f. három színben kapható. Többször a záróedzésre ügyelni és csak eredeti készítményt elfogadni, melynek ártalmatlanságáért és kitűnő hatásáért felelősséget vállal.

..... a készítő
FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

A MAGYAR GAZDÁK LEGNAGYOBB ELLENSÉGE A TŰZ,

mely a forró nyári szárazságban évről-évre óriási károkat okoz. Nagy gazdaságokat, egész községeket pusztít el. Legjobb védelem a tűz ellen a

MINIMAX

önműködő tűzoltó készülék, melylyel bármely laikus meg csírájában elfojthatja azt.

Erről számtalan bizonyítvány tanusodik!

Az ország legnagyobb birtokosai sok száz példányban szerezték be Minimax kézi tűzoltó készülékeinket.

Felvilágosítással szívesen szolgál a

Magyar Minimax Gyár Részv.-Társ.

Budapest, VII., Ilka-utca 31.
Telefon 37-31. Telefon 37-31.

Jövedelmező HOMOK — ARANY befektetés.

ha cementtel lesz keverve és kézi vagy erőfűzetre berendezett gépeinkkel elismert elsőrendű betonfalazógéglak, cementfödésesrepek, fali- és padlólapok, vályuk, csövek stb. gyártására fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerűségénél fogva mindenütt fizethető hol homok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezésre. Ajánljuk üzemünket megtekinteni. Gépek különböző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen.

Levelezés magyar nyelven.

Leipziger Cementindustrie Dr. Gaspary & Co.

Markranstädt bei Leipzig. 12771
Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.

Kitűntetve: Páris, Bécs, Budapest, Szeged. — Alapítvány 1864. Telefon 63-36. Vidéki megbízások pontosan teljesítenek.

Gyűjtőtelepek: — Andrassy-ut 50. szám. Lipót-körút 16. szám. Izabella-utca 86. szám. Rákóczi-ut 78. szám. Ullői-ut 30. szám. Váci-utca 51. szám.

BRÁZAY-SÓSBORSZESZ-SZAPPAN

Szépség, illat és tisztaság

támad a Brázay sóbszappan nyomán. — A bőre néze rendkívül előnyös, azt finomítja, puhává teszi s ezenkívül egyesíti magában a kiváló szappan minden tulajdonságait. Mint a szépség és egészség megőrzője felülmúlhatatlan. 12613

Kapható illatszereseknél, gyógyszárakban, drogériákban, úgyszintén minden árucikkben.

Valódi porosz szalon kőszén

zsákokban és egész fuvarokban legolcsóbban és leggyorsabban kapható

Rédei és Társa kőszénagyáreskedőknél, központi iroda V., Béla-utca 4. Telefon 36-83. Telefon 36-83.

Legújabb tüveg-karácsonyfa-disz.

12 drb válogatott, színe és enyítés üveggyöngy és gyümölcsele, gondosan kartonba csomagolva, a tárgyak nagysága és kivitele szerint 40, 50, 60, 70, 80 fill.	12 drb válogatott, színe és enyítés üveggyöngy és gyümölcsele, gondosan kartonba csomagolva, a tárgyak nagysága és kivitele szerint 40, 50, 60, 70, 80 fill.
K 1. 1.30, 2. 6 drb dobozban, nagyobb kivitelben 60, 80, 90 fill.	K 1. 1.30, 2. 6 drb dobozban, nagyobb kivitelben 60, 80, 90 fill.
24 drb-ből álló választék 80 fill.	K 1. 1.30, 36 drb K 1.33, 1.00, és 2. 48 drb K 2.10, 2.30, 2.60, 60 drb K 2.20, 2.80, 3.20, 3 drb léggyöngy üveggyöngy 50 fill.

Karácsonyfa-angyal 40, 50, 90 fill. Lametta (angyalhaj) arany vagy ezüst, borítékonként 6 fill. díszdoboz (csomagolóanyag), 100 drb 30 fill. Karácsonygyertyák 21 drb dobozban 50, 60 fill., nagyobb 15 drb dobozban 58, 75 fill., gyertyatartó (tucat)onként 50 fill. Szállítja előzetes kiutazás ellenében, 2 koronán felüli megrendeléseket utánvétellel és. és kir. udv. szállító KONRAD JÁNOS szállítókhoz. Brax 2042. sz. (Csehszág.) Képes főrajgyezik kívánatra bárkinek ingyen és bérmentesen.

Akar-e szép lenni?

Akkor ne használjon más, mint a legjobbnak általában elismert

Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot,

a melytől rózsas, üde, selymes arcbőrű nyer, eltünteti a ráncokat, szeplőt, májfoltot, pattanásokat, stb. nem nélkülözhetjük, mert a legkeményebb talajvizet is megpuhítja. Kiváló háztartási, szennyvíz-elvezető, izzadási és szájbizs ellen. A fogak fehéritése és éptartása tekintetében bámulatos hatással bír. Mint univerzális háztartási gyermekápolásnál és háztartásban a legjobb lelkisimítóval ajánlható.

Egy doboz ára 30 és 75 fillér.

Rogátsy-féle borax-örém 1 K. borax-szappan 80 f. borax-póder 1 K 20 f. borax-fogkrém 50 fillér.

ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája,

Budapest, VII., ker., Rákóczi-ut 10. szám.

Természetes forró-meleg kénés forrástó

a Thermál-szálloda földszintjén. iszapborogatások, kő- és kádforrások. A táli fűrdővádra vonatkozó felvilágosítás véget forduljon a budai Szent-Lukácsfürdő igazgatójához.

47. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, NOVEMBER 22.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadói hivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. A „Világkronika”-val Félévre — 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel. Negyedévre — 4 korona. több.

Külföldi előfizetéseket a postailag megfizetett utalványokkal is fogadjuk.

NEMZETKÖZI TÁRLAT A MŰCSARNOKBAN.

HOLLANDUSOK, belgák, a híres Zügel (müncheni állatföld) gyűjteményes kiállítása adják az idegen anyagot az idei téli tárlaton a magyaroké mellett. Fénypontja e kiállításnak föltétlenül a hollandi gyűjtemény, mely négy évtizedre visszamenőleg nagy gond és körültekintéssel van egybeválogatva.

Hollandia királynője a gyűjtők élén lekötő szíveséggel bocsátotta a tárlat rendelkezésére gyűjteményének egyik gyöngyét, a nagy Mauve állatképet. És így sorjában a legelőkelőbbek, fölbuzdulva a királyné jó példáján, gazdagították értékesnél-értékesebb darabokkal a tárlatot.

A régi nagy hollandi mesterek méltó utódai mutatják be e gyűjteményben hatalmas, egy-egy nemzeti művészetük termékeit. Hollandia földje, levegője, tengere, emberei oly megkapóan s annyi igazsággal lépnek elé, hogy egyszerre hatalmukba kerítik érzésünket s a benyomás révén e szép, gazdag és viruló kis országban képzeljük magunkat.

S mindezt a nagy és nemesen egyszerű művészi felfogás s a keresetlen és közvetlen a lélekből fakadó előadás által éri el a nagymesterek eme hatalmas gárdája, melylyel egyen-

Bruck Lajos: Tátravidéki paraszt. Peske Géza: Lesben.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

Kacziány Ödön: Utazás a Balaton körül.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

és egy rajzzal van képviselve. Mindkét műve a nagy költőt s roppant tudását és mély érzését nagy művészt jellegzetesen tolmácsolja.

A fölfogás ereje, mélysége s az impresszió közvetlensége kelt bámulatot *Breitner* képein (utcai és kikötői jelenetek Amsterdamból), míg *Neuhuyss*-nál a formai s tónusbeli virtuóz bevégeztség mutatja a nagy mestert.

Jan van Esen érczes, tüzes, mély színeivel s az előadás nagy mesteri nyugalmaival imponál (Pulyka és tájkép). *Witsen* (Kanális Amsterdamban) a bevégeztség tökélye mellett a megjelenés közvetlenségével bilincseli le a nézőt. *Bosboom* vízfestményei valósággal drágagyöngyei a gyűjteménynek. *Dysselhof* úgy rajzol, mint valami kiváló japán művész s úgy színez, mint egy tizenhatodik századbeli régi mester. *Tholen* borongós hangulatot kelt tengerével, melyet mesés biztonsággal varázsol elénk. *Jongkind* holdas éje egy dal, mely mélabúsán hangzik az éjszakában s elbűvöl mesteri előadásával. *Bauer* álmodozó költő, a ki a Keletre visz alkotásaival, vagy hatalmas góth templomok lábaihoz, s nehezen enged szabadulni az ő sajátos mesevilágából. *Voermann* a felhők mestere, kis képén a végtelenség eszméjét tudja kelteni pár gomolygó hatalmas felhőjével.

És még mennyi kitűnő művészt említhetnénk a jelesek e nagy sorából, kikre méltán büszke lehet Hollandia!

Természetes, hogy közel negyven év válogatott termékeivel nem versenyezhet a még százados művészi múlttal sem rendelkező magyar művészet ez évi termése.

Versenyezhet azonban és a pálmát is megtarthatja ama gyűjtemény ellenében, melyet a belgák küldtek ide, három vagy négy évre visszamenőleg válogatva össze műveiket. E gyűjtemény, alig pár jelesebb darabot leszámítva (az olajfestményeket értjük), nagyon alatta áll amaz általános színvonalnak, melyet évről-évre megszoktunk a magyar művészeknél a Műcsarnokban s a nemzetközi tárlatoknál általánosságban.

Kacziány Ödön.

MAKDUMKULI.*

Makdumkuli, a Göklen-törzsbeli Turkomán költő kobozát veri. A sátrak népe, égő tűz körül, Csibukját szívja, közelében ül. És el-elyomva egy-egy ásitást, Hallgatja a dalt, meg a sok szidást.

* Makdumkuli, a XVIII. század közepén élt turkomán költő, dervis volt. Moralizáló verses könyvében különösen a dohányzás és a tolvajság ellen harcol. Divánját, melyből e költemény egyes részletei valók, Vámbéry Ármin fordította magyarra.

— «Ördög fajzatja, tolvaj a neved! Hazugul töltöd hitvány életed'. Tudd meg, bizony pokolba visz utad. Kutya léssz ott, mely egymásra ugat és éh-kínjában egymást falja fel... Ki volt a tolvaj?» —

Senki sem felel.

— «Hamislelkű nép, kárhozatba méssz! A sok lopottal ott semmit sem érsz. Hetvenhét ördög elfog, megragad, Síró szemedből véres könny fakad, Ezernyi bűnöd azzal siratod. Forgács volt hasznod, hogy bűnbánatod. De bánattal már ott mitsem érsz. Piszkos arcodra Machmad rá se néz. Pokolba lódit égő szekeren. Tolvaj számára nincsen kegyelem!» —

Elhallgat Makdum, vizsgálódva áll, Mint esti fényben bús jegyenezál. Férfi közelg most, paripát vezet: — «Itt van az a ló, visszaviheted.» —

A költő elment, szétoszlott a nép, Egy napra meg volt hatva szörnykép.

Másnap fölszedték az elszórt pipát S ellopták újra a szép paripát.

Zempléni Árpád.

TALÁLKOZÁS.

Ősz van, hideg van, nyirkos ködben áznak Holttestei a hullott leveleknek, A ködben járók eltévednek És összebújnak, a kik fáznak.

Vigyázzunk, mi ketten ködben jártunk, Ki tudja, mi a találkozásunk? És a kik azért ölelnek, mert fáznak, Megfizetnek az első napsugárnak.

Balázs Béla.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Most már mindent tudott Görgy. Biztos tehát, hogy Presztonné valami titkot tud s ez nem lehet más, mint a gyermekcsere. Mi is lehetne egyéb e becsületes, nyílt emberek életében, a mit a hű eselédnek taktargatni kell, mert talán ő maga is ludas benne?

Elborult előtte a jövő és sajnálta már, hogy világosság támadt. Hiszen az igaz, kinozta a homály is, de mégis jó volt. Inkább hagyta volna úgy örökké. Legalább hihetné, hogy van valakije. Most egyszerre üres lett a világ. Hát számoljunk le vele. Így ki a keserű poharat fenéki. Hiszen a bánatban is lehet tobzódni.

Hivatta Veronát s keményen nézett a szeme közé.

— Presztonné! Maga egy titkot tud és azt most nekem rögtön elmondja, parancsolom.

— Semmit se tudok, — felelte az asszony eltökélten.

Az alispán az útjaival fenyegette meg. — Vigyázzon, szerencsétlen asszony. Én azt is tudom, hogy mi az, a mit tud.

— Ha tudja a tekintetes úr, minek kérdezi? — Magától akarom hallani.

Az asszony a nyakán levő olvasót morzsolgatta a remegő útjaival, de a szava nem árult el félelmet.

— Én semmit se tudok, de ha tudnék is, inkább a nyelvetem vágtatnám ki, hogysem valami roszt mondjak a gazdáimról. Ültesse a tekintetes úr akár kalodába, akár ültesse el a fejemet pallossal, de én semmit se mondhatok.

Görgyét a lázongó düh fogta el, hogy nem birt vele boldogulni. Csak Marjákné tudta lecsillapítani azzal az ígérettel, hogy ő szőlásra bírja, csak bizza rá; majd megmutatja ő, mennyivel jobban tud vialatni, mint a vármegye vagy a viczeispán.

A következő éjjel, minthogy az alispán a hajdujával együtt Lőcsére ment, részint a két-hetenkint felszaporodott megyei ügyeket lemorzsolni, részint pedig, hogy a gyomor-fájdalmi ellen gyógytassa magát a városban, Verona egyedül hált. Éjfél tájban fehérlepedős kísértet jelent meg ágyánál, feje egész a mestergerendáig ért (ha ember volt, keszkelábakon kellett jönnie, ha lélek volt, ugyancsak sok eső eshetett a túlvilágon, hogy úgy megnyúlt). Verona felrezzent, majd vaczogó fogakkal, reszkette bűjt párnáiba az elremitő látományra, a kísértet pedig rejtelmesen sutogta:

— Verona, Verona, Verona! Könnyíts bűnös lelkeden, vallj be mindent az úrnak, vagy el-kárhozol és viszlek. Még kétszer eljövök előbb.

Veronát kilelte a hideg reggelre, egész nap kuruzsolta Apróné asszonyom. Egy kicsinyt jobban lett uzsonna táján, szentelt barkával kifüstölte a szobáját, de a mint az este közelgett, halálos félelem fogta el. A selyma béresek tréfálkoztak vele, egyik is, másik is ajánlkozott, hogy bemegy strázsálni (de hát mit szólna ehhez Preszton?), nem, az illet nem szabad, de valamit mégis tennie kell. Megfogadta a görgői öreg harangozót, Hamelik Józsefet egy itcze pálinkáért, hogy bátorság okáért a pitvarban hál. Hamelik bátyó már túl volt a hetvenen — abból már kihurezolkodott a sátán.

Késő este aztán elő is jött Hamelik, hozott magával egy vasvillát és előlegesen bevette a kísértetek elleni mediczinát, az egy itcze pálinkát. Verona mécsset gyújtott, Hamelik pedig előre tartva a vasvillát, léptek be a kis házba, mely az urasági kamrákhoz volt ragasztva. De a mint keresztül mentek a pitvaron, hirtelen elaludt a mécses s egy siri hang lekiáltott a padlásról.

— Verona, Verona, Verona! Könnyíts bűnös lelkeden, vallj be mindent az úrnak, vagy el-kárhozol. Még egyszer eljövök és aztán viszlek!

Verona sikoltott, a bátyika pedig elhagyítván a villát, rohant ki, hogy a lába birta, megállapítván később, mikor higgadtsága visszatért és gúnyolódta vele, hogy egy itcze nem itcze a kísértetek irányában, holtig tanúl az ember, ahhoz legalább két itcze kell.

Verona Marjáknéhoz menekült a kastélyba, ott összeesett a konyhában, mikor Marjákné előkerült, mert csodálatosképen nem volt ott-hon (azt mondja, a pinczében rendezte a borkat), ájtultan találta a tűzhely előtt, vízzel kellett fellocsolni, mint valami meghervadt plántát. Marjákné jószívű asszony volt, lefektette a saját dunyháiba, ezerjófő-theát főzött neki és úgy tett, mintha egy szót se hinne a látományai-ból. Ugyan, édes lelkem, hogy képzélődhetik ennyire. No, holnap én megyek oda aludni magával és megmutatom a sepről annak a kísértetnek, hogy merre van a temető...

Hanem biz ezt nem várta be Verona, a mint reggel fölbreedt, bement Lőcsére gyalog s beállított a megyeházra az alispán úrhoz, a ki nagy szemeket meresztett a sápadt asszonyra; olyan fehér lett a haja két nap óta, mintha bemeszelték volna.

— Hát maga, szüle, mit keres itt? Mi történt otthon? — kérde az alispán meglepetve.

— Eljöttem, hogy letegyem a titkomat a tekintetes úr pecsétje alá.

Khnopff Fernand: Tömjén.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

S körülnézett, hogy be van-e az ajtó zárva.

— Hát mégis? — mondá az alispán és a szíve hangosan vert, mint egy kalapács. — Beszéljen! Itt senki se hallja.

— Az uram se?

— Ő se. Elküldtem a városba vagy öt helyre füveket, vizikátorokat és koktumokat kérni, mert má rosszabbodott az állapotom és már felsecsinál: meghalt az éjjel.

(Egész Lőcsé városában csak egy orvos volt s az is csak némelykor. Ebben az időben különben is csak a legnagyobb urak hozattak doktort, sokszor Bécsből, a kisebb urak a megyebeli úriasszonyokhoz küldöztek csatlósokat levéllel vagy szóbeli üzenettel, jelezvén a betegségi tüneteket s a mit az asszony-ságok küldtek, tinktúrákat, liktáriumokat, azt szép csendesen beszedegették, a végeredmény azonban ugyanaz volt, a mi ma, hogy vagy meggyógyultak, vagy meghaltak. Lőcsén ez könnyebben ment. A hajdu hamar beszaladgálhatta a nevezetesebb házakat. Manks Mihályné asszonyomat, a ki olyan zsirokat és balzsamokat tud főzni gyíkokból, békákból, bogarakból, egérfarkakból, hogy még a halott is lábra áll, ha megkenik a szíve táján — probatum est (azt mondják egyébiránt, hogy tetszhalott volt az illető), a tudós Kröster Matildot, a kihez messze földről küldik az előkelő lányokat, hogy egy-két évig úri viseletre és mindennemű ismeretekre nevelje, a melyik pedig megbetegszik, ő maga gyógyítja, pusztán füvekből kisajtol nedvekkel, melyeket apró palackokba szűr le a nevezett Kröster Matild nevű öreg kisasszony, ugyancsak érdemes útba ejteni a bíróját, Kramler Károlyné nemzeti asszonyomat, a ki egy lemergi doktornak az unokahuga és anyyi receptje van a nagybátyjától, hogy annyiféle nyavalya talán nincs is, úgyszintén járatos az effélékben a Sztelovics vaskereskedő édesanyja, tavaly fordult bele a kilenczvenes évekbe, és most is olyan, mint a makk, hát akárhogy van is, tudnia kell valamit a halál ellen.)

— Nos? — kérde az alispán türelmetlenül, mikor látta, hogy Verona reszkét és némán áll

előtte, zavartan babrálja a fekete kendője két lecsüngő végét. — Hallgatom.

— Hát mi tagadás benne, a szegény nagy-asszony, Isten bűnül ne vegye, megtántorodott, hiszen ugy-e tudja a tekintetes úr?

— Természetesen, — szólt az alispán szomorúan, — tudom, tudom, csak folytassa kend.

— Mindég is mondom én, hogy — de ne tessék rosz néven venni a szavamat, — a ki egyszer megszokta a férfit, olyan az, mint a dohány... Nehéz tőle elszokni, és hát minden asszony csak asszony és minden szalma-özvegyiség csak szalmából van.

— Miket beszél össze-vissza, — vágott közbe Görgy. — Kiről beszél?

— Ki másról, mint az én édes nagyasszonyomról.

— És ki az az édes nagyasszonya?

— A tekintetes Görgy Jánosné, — hebegte Verona, félig csodálkozva, félig megzavarodva.

Most már Görgyén volt a csodálkozás sora. Talán mebolondult? Megnézegette figyelmesen. Kék patkók voltak a szemei alatt, de a szemek is kékek voltak és tiszták, becsületesek. — Miféle férfit emleget itt maga, nem értem? — Azt a gézengúz molnárlégényt, kérem alásan.

— Molnárlégényt? Hogy jön az ide?

— Mivelhogy ő vele tántorodott meg a nagy-asszony.

— Megtántorodott? Mit ért kend ezalatt?

— A szeretője neki, megkövetem alásan.

A Görgy vonásai hirtelen eltorzultak, indulatosan ütött öklével az asztalra.

— A sógorném? — ordítá, mint egy sebzett tigris.

— Nem, — hebegte Verona remegve, — a molnárlégény.

— Hogy mersz ilyet beszélni, te bestia? — Feléje rohant, hogy leüti. — Ötven vesszőt vágtatok rád ezért.

Feltépte az ajtószárnyakat, hogy hajdut, lándzsát szőltsen be, de senki sem volt se az előszobában, sem a folyosón. A hideg tavaszi szél megfujta arcát ott künn, ziháló melle is áttért a rendes lélekzétvételre s meggondolta, hogy az efféle kínos ügyet nem szabad elhamarkodással elrontani, különben is az asszony nem fecseg, hiszen majdnem erőszakkal próbáltak belőle kivenni titkokat s az is, hogy most idejött ezeket elmondani, bizonyosan a Marjákné manipulációja, nem, nem, az asszonyt nem szabad bántani, nem vétkes, hogy reszkét, hogy szenved, semmi esetre se pletykázik kedvtelésből. Hiszen bizonyos, hogy nem igaz, a mit mond, de az ilyen bárgyú teremtés esze más alkatrészekből van, melyekbe másként nyomódna be a dolgok; a szavak talán mint események, a képzeldések mint szavak motoszkálnak e szegény műveletlen fejekben. Hát nem vagyok én bolond, — esitította magát, — hogy ilyenekért méregbe jövök? Nevetni kellene ezeken. Hiszen képtelenség. Hamarabb piszkolódhatna be a csillagok, mint Görgy Jánosné. Bolondság, bolondság. Az ilyennek inkább szemébe kell nézni, hogy honnan kerekedett, mintsem elfojtani. Hiszen tudni való, hogy valami bohókas félreértés, valami bolondgomba fog ki-sülni, a min majd nagyot lehet nevetni.

Visszament egész nyugodtan és szinte örült, hogy ez volt a Verona titka s nem a másik.

— Ej-ej, megijesztettem, ugy-e szüle, — vette fel a fonatát engesztelő hangon, és senki se tudott nálánál melegebb lenni, ha akart. — No, nem baj; ne féljen, nem esik semmi bántódása, mondja csak bátran, a mi lelkén van, de lássa, felháborított az eset, mert hihetetlen nekem, hogy az a derék, jó asszony...

Tölgyessy Arthur: Párisi virágvásár.

Presztonné a kezeit tördelte.

— Hiszen az, kérem alásan, inkább hittem volna, hogy a mi urunk, Jézus Krisztus (dicsértessék mindörökké amen) nem ment fel az égbe, mint hogy ez az asszony lejött onnan.

— És ebben a korban, Verona, ebben a korban, — tette hozzá Görgey, ki most a csendes belenyugvás taktikáját vette elő. — Hány éves most a sógorné?

— Bizony még gyerek asszony. Hogy is csak? Tavaly múlt negyvenegy. A kor semmi se volna, kérem alásan, hanem az, hogy olyannak hittem, mint egy szentet és ha nem a saját szemimmel láttam volna, a mit láttam, kitaposnám a lelkét, a ki állítani merné.

Görgey felugrott a székéről.

— Láttá? — kiáltott fel felháborodva, de csak egy percze villant meg szemében a zöldes fény, aztán újra leült, karjait leeresztette, szemeit lehúnyta, — no semmi, minden jól van. Beszélje el, mikép volt, de ne hagyjon ki semmit sem. Nem fogom többé félbeszakítani. (Ezt inkább önmagának mondta.)

— Hát úgy volt, kérem alásan, hogy mióta

Uferbach Jenő: Ingerkedés.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

az úr a háborúba ment, azóta én hálтам a nagyaszonnyal egy szobában, mert félt egyedül. Azaz csak azontúl hálтам nála, mióta Rozáliát el tetszett vitetni, mert addig a gyermek aludt ott, Marják Zsuzsival. Eleinte sokat búszult az ura miatt és a kicsike miatt is.

— A kicsike miatt is búszult? — ütötte fel Görgey a fejét és tágra nyitotta a szemeit.

— Bizony búszult.

— És miért búszult? — förmedt rá Görgey fürkésző tekintettel.

— Mert nagyon szerette a kis Rozáliát.

— Mit gondol, mért szerette olyan nagyon, hiszen nem az ő gyereke?

— Azért, kérem alásan, mert az ilyen nagy urak, a kiknek semmi dolguk, ráérnek szeretni a másét is, míg mi a magunkéra se érünk rá. Ez az ostoba válasz teljesen meggyőzte, hogy Presztonnéól semmi megtudnivalója nincs a gyereksere ügyében.

— Csak folytassa, Presztonné, folytassa bátran.

— Hát jól van, ott hagytam el, hogy nagyon búszult. Sokszor irt és kapott levelet az urától,

Poll Hugo: Halpiacz Bretnegban.

később aztán ritkábbak lettek a levelek, ő is ritkábban sóhajtozott, megszokta az egyedülélést, később aztán, úgy az ősz elején, mikor hazajött Osgyánból, a hová a kis Rozáliát ment meglátogatni...

— Hát volt Osgyánban? — mordult fel Görgey nyugtalanul. Gyanús dolog ez. (Ezt is önmagának mondta.)

— Volt, és mikor hazajött, többször ellátogatott a malomba. Ott kezdődik az eset. Hogy miért ment először a malomba, nem emlékszem, meglehet, a gát miatt, mert a molnár sokat járt a nyakunkra a nyáron át, hogy csináltassa meg az uraság. Elég az, hogy a malomban volt. A molnár, úgy hallatszott akkor, új legényt szerződtetett, hát a nagyaszonny találkoztott ott az új legénnyel, azt mondják, de úgy is kell lenni. Mi szó esett köztük, mi nem, azt csak a jó Istenke tudja, meg ők, de bizonyos, hogy a nagyaszonny másnap, harmadnap is elment a malomba s ilyenkor felöltözött csinosan, a hogy mi paraszti fejjérnépek szoktunk, ha a kutyaság belénk száll. Hogy meddig tartott ez, nem tudom. Egyszer, mikor a csipősebb idők bejöttek, azt mondja az én lelkem galambocskám: «Te Verona, nem tudok miattad

Gilsoul Viktor: Házak egy csatorna mentén.

aludni éjjel, mert szörnyen hortyogsz, más-hol vettek neked ágyat ezentúl. No, már ez nekem mindjárt nem tetszett. Nem hortyogtam én soha, se azelőtt, se azóta, megmondhatja Preszton is, ha meg tetszik kérdezni. Aztán a kis gyerek is itt sirt azelőtt és tudott aludni, most pedig nem tud, mert én hortyogok. No, csak lássuk, mi fog ebből kisülni. Hát az sült ki, hogy a molnár legény belopózott éjjel, mikor a cselédség elaludt, az udvarba s az a szent asszony (nem állhat már fenn a világ sokáig) kikelt az ágyból s úgy, a hogy volt, csak egy alsósoknyát rántva magára, kiment a hideg folyosóra s bebocsátotta. Uram Jézus, ha az legalább valaki volna, de egy ilyen semmi embert.

Kínos verejték gyöngyözött a Görgey homlokán, a nemes ember háborgott benne, de leküzdötte indulatát, keresztbefonván a két karját mellén, mintha nem eresztené az egyikkel a másikat.

— Kitől hallotta ezt? — kérde sötét pillantással.

hánchos, valahonnan ott terem a duda, meg a juhász, a ki fűjja s megindul a táncz, be az

bejön a nagyaszonny a konyhába, a hol a to-kányt és a kukoricát főztük s elrendelte, hogy neki a feje fáj, le akar pihenni és nem engedi az úgynevezett éjjeli vacsorát a kastélyban hanem vigyük el a katlanokat az étellel az ispánékhöz, majd ő most mindjárt abbahagyja a munkát és oda küldi a hántókat. Úgy is lett, rögtön beszüntette a munkát, kialudt a világ a szobákban, az ebédlőben, s mindenki az ispánékhöz gyülekezett, csak engem furkált a kíváncsiság, éreztem, hogy most lesz, a mi lesz, s a helyett, hogy a népekkel tartsak, beosontam észrevétlenül az ebédlőbe, a hol beástam magam a hánchos-boglyába, úgy, hogy csak a fejem búbja látszott ki. Nemsokára mély csönd állott be a kastély felső részében, csak a tücsök czirpelt a falban; figyeltem, hallgatóztam, semmi neszt sehol, végre úgy egy félóra múlva egyet-kettőt vakkantottak a komondorok, mintha valaki járna az udvaron s éles fütty hangzott közbe. Erre gyorsan kijött a nagyaszonny, keresztül ment az ebédlőn, a kulcs megesikordult, kinyitotta a külső ajtót. Még a szívem is megállt dobogni. Jaj Istenem, mindjárt elsüllyedek, ha igaz lesz. A holdvilág egy picinyt beszűrődött az ablakon, csak annyira, mintha egy kis tejet öntenének a megolvadt szurokba. Megcsikorgott az ajtó és egy férfi lépett be, széles karimájú kalapban, nehéz csizmákban: «Vigyázzon, lelkem, meg ne botoljék, — suttozta az asszonyunk, — mert kukoriczarakások vannak szanaszét, s nyilván kézenfogta, úgy vezette át a szobájába, de így is megropogott vagy két-

Van Duyl-Schwartzé Therese: A levél.

— A cselédek suttozták egymás közt, eleinte bizonytalanul. A virradat párázatában embert láttak kiosonni a kastélyajtón, mint árnyékot. Később azután rájöttek, hogy a molnárlegény jár az úrnőhöz.

— Képzelték, hazudtak, — hörögte az alispán.

— Én is azt mondtam, a mit a tekintetes úr, — felelte Verona asszony szomorúan. — Megesküdtem magamban, hogy a végire járok. Kukoriczahántás volt egy este a nagy ebédlőben, melyből az asszonyunk hálósobájába nyílik. Így szokott ez lenni minden évben, valóságos ünnepség, melyet mindig a kastélyban tartanak meg s nem az ispánházban. Ilyenkor eljönnek segíteni a falubeliek, nemcsak a mi jobbágyságunk, de a Budaméryé is, különösen a fiatalja. A nagyaszonny mindenkor jelen van, még az úr is, ha otthon tartózkodik. Leölnek egy juhot s mákos kukoricát főzet a nagyaszonny vacsorára. Van vidámság, dalolás s ég a munka a sok kézben, éjjelig rendesen vége is van. Akkor aztán hamarosan kitakarítják az ebédlőből a nagy garmada csöveket, külön a pirosakat, melyek a Szent Antal tüze ellen jók, meg a boglyának föltnyosodott kukoricza-

éjjelutánba, egy-két óráig. Az idén azonban, alig hogy elfújta a bakter a tizet, egyszer csak

Maris Villam: Egy nyári nap Hollandiában.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

szer talpa alatt egy-egy kukoriczacsutka. No, erre aztán én is kibújtam a boglyából s reszketve, mint a nyárfa, rohantam el az ispánékhoz, de olyan sápadt voltam, hogy megijedtek tőlem...

(Folytatása következik.)

A GULYAKÚTNÁL.

Elbeszélés. — Irta P. Ábrahám Ernő.

Forró nyári nap égette, perzselt az angyalházi puszta. A nagy, fehér, szikes foltokon alig itt-ott kapott a gulya egy kis száraz topánkát. Ehen koplalt a jóság, hetek óta, s romlott lefelé.

Most is hiába kémlelte Jóska, a gulyásbojtár az eget, sehogyse akartak összeverődni az ég peremén lengedező fehéren fénylő bárányfelhők. Elgondolkozva ballagott a gulyakut felé, hogy tele húzza a vályút déli itásra.

Bezzeg, ha valóság lett volna a köröskörül hullámzó tenger, nem kellett volna töretnie a tenyerét a gírcses-gírcsös kútostorral! Már tíz lépésnyi távolságra víz hátra vett a délibáb mindent. Jobbra Nádudvart emelte magasba, szembe pedig a szoboszlai kertek fát. Úgy tükrözött az árnyékuk, mint valami tótágot álló buja erdő. Balra meg mintha kiáradt volna a Hortobágy a nagy-híd alól, s a csárdát akarná elnyelni. Az újárósi torony irányában a Borosrét csónakázó karámain túl a Szálka-halom nőtt hatalmas hegygyé.

De nem ezt nézte Jóska, mikor a kúthoz ért, s a kávéra könyökölt.

A zámi puszta felől épen most kél át a kiszáradt Hortobágyon a cizfira ménes. Két-ölesnek tetsző mesébeli karsú lovak. Ahogy porzik a lábuk alatt a szik, mintha csak a tenger habja tajtékzanék. Két rémséges nagy-nak látszó bojtár-féle tereli a ménest. Az egyik egyszerre kiválik, s tíz méteresnek látszó lépésekkel sebes trappban egyenesen a gulyakutnak vág. Ahogy közeledik, egyre fogy a ló is, lovas is, s a víz is egyre sekélyesebb lesz alattuk.

Itatni akar — gondolja magában Jóska, s csendesen merni kezdi a vizet.

Alig mert tíz vederrel, már odaért Pista. A számadója a Mátára ment; míg odajár, az ő gondja a ménes.

Adjon Isten! — köszön rövidesen, s egy-kettőre leugrik a lóról, s a vályú lábához köti a kötőféket.

Adjon Isten! — köszön a gulyásbojtár is.

Itatni jöttem! Kiszáradt a kútunk. Jóska! boszantja a nagy hang.

Várj sorodra, öcsém! Lehet, hogy marad egy kis viz néktek is, — mondja fölényes lenézéssel.

Pistának kezd vérell fordulni a szeme. Különbön is régen vágytak már mindketten alkalomra, hogy eldönték, ki hát kettőjük közül az első. Elszántan, fenyegetően mondja: — Nem várhatok! Messziről jöttünk!

Szomjas a jóság! A gulya ihatik azután is! Már-már össze mentek volna, ha hirtelen meg nem vadul a ménes.

Csak egy pillanatig nézett oda Pista; a másik perczen már lóháton ült, s elfeledve kutat, gulyásbojtárt, sebes vágásban nyargalt vissza.

A Boros rét szélén négy hatalmas paripa féktelen vágásban ragadt egy hintót maga után. Háromszoros nagyságban tükrözte őket a délibáb. Kantárjuk, istrángjuk összetépve. A bakon senki, csak a hátulsó ülésen ült egy asszony, s egy lány. Kétségbeesetten kiabáltak a lovakra, s azok még jobban megijedve csak vadabul száguldottak. Labda módra ugrált a hintó. A lánynak kibomlott a haja, s aranyos csillogással lengett, hullámzótt a napsütésben.

Egyenesen a ménesbe nyargalt az elragadt négy ló, s hangos nyertésük megvadította azt is. Ágaskodtak, kapáltak, fúttak a lovak, azután vihogo nyertéssel együtt rohantak a kocsihoz. Hiába erőlködött a tanyás megvadult pejlővén, hogy elfogja a kocsi, sehogyse tu-

dott boldogulni. Mindössze is csak annyit ért el, hogy kitérítette az egyenesből a vágató ménest, s most toronyirány helyett nagy, hatalmas körben száguldozott.

Pista is lekerítette válláról hosszú karikáját, s hangos kongatással nyargalt a ménes elé. Egyenesen a középenek. Alig győzött ágaskodni alatta a lóva, mikor orra alá kongatott a gyors vágásban megtorpadt lovaknak. Hátra ágaskodtak; ott meg a tanyás szorította őket a karikással. Fejvesztetten ágaskodott, kapált a ménes a középre szorult hintó körül; a két legény pedig szorította őket a karikással. Mikor így egy helybe kerítették a ménest, egy-kettőre utat vágott magának Pista a karikással a hintóig, s elkapta a két hátulsó lábára horkanó gyeplős kantárját.

Mire erős, biztos fogással megfékezte a négy megvadult állatot, megérkezett a kocsi is valami kölcsönkért lovon, s kezdte tákolni az összetépett istrángot. Pista pedig segített neki, s közbe össze-össze akadt a szeme a lány pillantásával, akinek arcán a kiállott félelem miatt egyre változtatták egymást a piros meg a fehér rózsák. Olyan volt a bőre, mint a harmat.

Tizenhat esztendő lehetett, s kibomlott szőke haja úgy hullott a vállára, mint a komló. Nagy, szelid kék szemeiből melegen sugárzott Pistára a hála.

Egyre hevesebben vert a legény szíve. Hónapszáma se lát a Hortobágyon asszonyfélélt, s most alig pár lépésre tőle a legszebb lány ül.

Remegett a keze, míg kötözte a hámat, s azt se tudta, mit kérdeztek tőle, s mit felel. Érezte, hogy ég az arca a fejébe tóduló vértől.

Mire elkészültek a szerszámmal, s letörölték a lovakról a tajtékat, a nők is rendbehozták magukat.

A kocsi felhúzza a hintó fedelét, felült a bakra. Pista meg a lány megegyeszer összenéztek s a másik pillanatban fordult a kocsi vissza a csárda felé, a honnan jött.

A gulyásbojtár, aki eddig messziről, a kút kávéjára állva nézte az egészet, kezdte megint merni a vizet.

Pista pedig csak nézte merően, hogy emeli, hogy nagyítja a hintót a délibáb.

Pista bátyám — figyelmeztette a tanyás, — menjen már a kúthoz, mert mind kimeri előlünk a vizet Jóska bátyám!

Egy pillanatra a gulyakut felé fordult Pista. Más indulat dült már benne. Csak a kezével legyintett.

Hadd merje! Jut még talán nekünk is. Azután megint csak azt nézte, hogy nő egyre nagyobbra a hintó körül a tenger.

S olyan hangosan vert a szíve, hogy azt hitte, mindjárt kiugrik a kebléből.

KWANG-SU CSÁSZÁR ÉS CSU-SI CSÁSZÁRNÉ.

Visszaemlékezés látogatásomra a kínai császár és császárné udvarában.

I.

Lakonikus sürgöny közli a kínai császár és császárné halálát.

Ázsia keleti féltékélyének korlátlan uralkodója, a hatalmas *Khan*-ok utódja, összeaszott, verszegény, nyomorult aggasztón benyomását keltette, pedig fiatalágának virágában volt. Megtört testénél még elszomorítottan hatott megbénult szelleme. A »Mennyei csillogó fia« bamba tehetetlenségben mint értelmetlen báb töltötte egyforma, fénytelen napjait pompás palotájában, — a világ legszigorúbban őrzött tömlőjében.

E rejtelmes otthon kísérteties urának voltam vendége 1902 egy őszi napján.

Az emlékezetes látogatásról a következő feljegyzést találok úti naplómban.

»Végre a palotába érkezünk és oly óriási néptömeggel találkozunk, hogy csak nagynehezen tudunk tovább menni. Majdnem mindegyik követtség előre küldte katonáit, a kik sátrakat állítottak, a hol az urak felölthették egyenruhájukat. Azután a palota előtt egy csinos Yamenben gyűlünk össze. A kínai építészet-

nek mintaszerű példája. Egyszerű ugyan, de részletei kidolgozásában gondos mű. Időközben jelentik Csing herceget. Ő a külügyminiszter, kétségtelenül feltűnő és érdekes egyéniség. Karcsú, törődött alak, sárga bőre úgy simul arczsontjához, mintha régi pergament lenne, sárga és ráncos s ezzel élénk ellentétben áll apró, fekete szemének ragyogása. Rögtön kezdődnek a bemutatkozások, de mert Csing herceg nem beszél sem francziául, sem angolul, a titkária szolgál tolmácsul.

A hiú és üres üdvözlések véget érnek. Majd kíséret érkezik. Palotáról és mandarinok csapata vezet bennünket a belső palota kapujához. A szívárvány minden színébe öltözött nyüzsgő tömeg selymzászlókkal, himzett lobogókkal, festett feliratokkal, csillogó pallosokkal és diadalmi jelvényekkel zajlik hullámos emberárrá. E csodálatos küldöttség végre rendetlenül csoportosuló körmenetté alakul és végig kanyarog a szűk úton, mint egy ragyogó pikkelyes óriáskigyó, mely a tündérmeséből szabadult ki. A sárkányok udvarához nem közeledhetett volna megfelelőbb díszfelvonulás. A hatalmas biborkapu, mely aranyzókkal van kiverve, csikorogva nyílik meg sarkában. Katonák, mint holmi álomvilág rémes alakjai, tisztelgnek furcsa fegyverekkel. Hosszú dardáik, félhordalákú sarlóik, félelmetes szuronyaik és borzalmas csatabárdjaik élesen válnak el a bekés ég kék alapjától.

A főudvarba lépve, újabb meglepetés vár reánk. Egy fehér márvánnyal kirakott nagy négyszögű tér előtt állunk. A négy oldalán négy márvány terrasz keríti. Mindeniken sárga cseréppel fedett, nyitott csarnok emelkedik és az egész fölé a keleti ég szafírboltozata borul. A nyitott tér mandarinokkal van tele. Mind aranyhímzéses, sötétkék selymruhákat visel. Az öltözetek teljesen egyformák, de a rajtuk levő díszítés nagyon különböző. Minden apró részlet bizonyos rangfokozatot jelez.

A középső csarnokon át egy másik nagy udvarba jutunk. Még nagyobb, szebb és ragyogóbb, mint az első, de stílusban teljesen azonos. Négy nyitott csarnok, fehér márvány terraszok, fehér márvány kövezet, aranyozott tető és a szafírboltozat adják az összenyomást. Az udvarbeliek ruháin hasonlóan csak két színváltozatot veszek észre. Kék és arany az összes egyenruhák színe. Az egész kép e két tónus árnyalataiból van összeállítva. A színek tökéletes összhangja ez. Oly művészi és finom, hogy mély és általános csodálatot kelt.

A trón elé járulónak több kapun, udvaron és csarnokon kell áthaladnia, a mi csak nővel a hatást. Minél tovább megyünk, a kapuk mind pompásabbak, az udvarok nagyobbak, a csarnokok fényesebbek lesznek és mindez arra szolgál, hogy az ünnepély nagyszerűségét fokozza.

Minden udvarban síma udvaroncok és selyembe burkolt mandarinok foglalnak helyet. Minél beljebb jutunk, annál nagyobb rangú embereket találunk. Végre a belső udvarban gyülekeznek a leghatalmasabbak, királyok és a császári hercegek. De alig figyelhettem meg kényem-kedvem szerint e hely és emberek pompáját, annyira ragyog és elkápráztat a felharmozott arany, drágák, meg a napfény. Csak egy sötétkék szőnyeget látok, mely a középső csarnok — jobb szeretném pagodának nevezni — lépcsőíze vezet.

Az épület olyan mesészerűen hat rám, hogy eltart egy ideig, a míg meg tudom különböztetni a szint az árnyéktól, a míg meg tudom látni, hogy mi a valóság és mi a látszat. Legelsőbb virágokat veszek észre, koszorúba fűzött és dús csokrokba kötött hajtásokat. Mindenféle alakú és árnyalatú őszi-rózsák ezek. Némelyik apró virágú, a másik óriás, az egyik csillagokhoz hasonló, a másik pókokat utánoz. A halavány kénes-sárgától egészen a sötét bronzig megvan itt az aranyak minden színárnyalata. Vázákba és cserepekbe vannak rakva, ősrégi csodás porcellán és nefrit művekbe, a melyeknek szépsége, értéke megbecsülhetetlen s a melyeket, úgy hallom Li barátomtól, rémes összegeken vásároltak vissza az európai seregektől a háború után.

És a virágok e tökéletes kertjében halmokba és gulákba rakva áll a pompás-pompás gyümölcs, megint csak az arany minden színében.

II.

A császárné alakja közepmagas, vonásai kemények, kifejezése szűró, haja, szeme fekete. Ruházata sötétkék selym volt gazdagon hímmezve aranszálakkal. De legjobban mandsu hajviselete lepett meg. A haja kétoldalt úgy elállott fejtől, mint két kis tart denevérszárny, mindkét szárny közepét pedig egy-egy ősi-rózsza csokor díszítette.

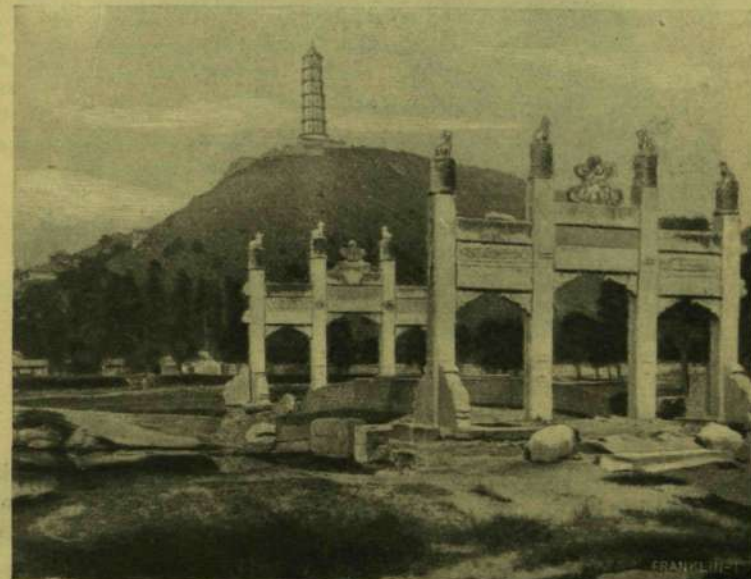
A császárné, mint tudjuk, Mandsuriából származott, és nemzetének jellegét láthatóan magán viselte. Uralkodó, dacos, ellenvetést nem tűrő, hiú és gőgös természete volt.

Magas trónszéken ült, mely mesterien volt kifaragva, gazdagon aranyozva, s pompás menyegyzet emelkedett felette. Előtte ébenfa-asztal állott szinte aranyozva és faragva, melyen hosszú, könnyű ujjait pihentette.

A császár a baloldalon, de egy lépcsővel alacsonyabban foglalt helyet. Vézna alakja, szelid kifejezése, egész elmosódott alakja, éles

Graf Vuy Péter vázlata.
A REGENS CSÁSZÁRNÉ ÉS A CSÁSZÁR.

LAILO A NYÁRI PALOTÁBAN.

HÁRMAS HÍDVAL ELLÁTOTT DÍSZBEJÁRAT.

A KHINAI CSÁSZÁRI UDVARBÓL.

ellentétet mutatott hatalmas és jól megtermett nagynénjével.

Tagadhatatlan, Kína regenscsászárnéjának a megjelenése parancsoló volt. Jóllehet hetvenedik évében járt, de sokkal fiatalabbnak látszott és arcának erős vonásai, vérese szeméi még mindig élénk kifejezéssel bírtak. Szögletes homloka, horgas metszésű orra és vékony, összeszorított ajkai adták ábrázatának mogorva jellegét. Legjobban szigorú kifejezésű szája és szűró, fürkésző tekintete kölcsönöztek karakterisztikáját.

A trónus előtt hosszú sorban állottunk. Végre a követek *doyen*-ja előlépett, hogy hivatalos üdvözlőbeszédét előadja. Bókoló, ünnepélyes üdvözlést adott. De még így sem látszott a büszke asszonyt kielégíteni. Mozdulatlanul, mint egy kővé meredve hallgatta — a nélkül, hogy egy szempillantással elárulta volna, a mit érez. Az indulat, vagy figyelem legkisebb jele nélkül, úgy ült ottan, mint a kit legfeljebb untat az egész szóhalmaz — és annak egy betűjét se hiszi el.

Szája megőrizte gunyoros kifejezését, a tekintete hideg és parancsoló maradt. És mikor az öreg *Csing* herceg, ki ez alkalommal a hivatalos tolmács szerepét viselte, kínai szokás szerint homlokával érintette a trón számolyát, az anyacsászárné fenhéjázó mozdulattal intett, hogy olvassák fel válaszáat, de ő maga nem szólt egy szót sem.

A császári megnyilatkozást a legnagyobb érdeklődéssel vártuk. A tökéletes csendben egy falevél hullását meghallhattuk volna. De hiába volt a feszült figyelem, mert a válasz nem volt valami részletes, se érdekesítő — és mindössze három árva szóban ennyit mondott: »A császárné örül, hogy a hatalmak képviselői ilyen szép verőfényben napon jöttek tisztelni.«

Mikor hölgyeket fogadtak, a legszívésebben enyelgett velök. Együtt teázott velök és

roppantul érdeklődött családi viszonyaik iránt. Kíváncsiskodott, hány a gyermekük és mennyi a jövedelmük. Megcsodálta némelyek ruházatát, a másikat ékszerét. — Emléksül meg is tartott egy nagyon értékes legyezőt. Jöndulatának legnagyobb jelül pár hét múlva viszont is a pompás műkincset — és küldött cserében egy másik legyezőt. Igaz, hogy mindössze pár bambuszszékből és egy rizslapból állt, rajta egy szerény kis vázlattal, — de mint egy nem minden iróniát nélkülöző levél tudatta, — a szerény kis virág saját rajza, mert csak így volt képes kellelőleg kifejezni őszinte halálját.

A szerencsétlen császár mint árnyék húzta meg magát hatalmas nagynénje megett. — Halavány, bágyadt, beteges alakja szálnalmat keltő volt. Mint élőhalott, megmerevedve ült zsámolyán. Pedig még így megtörve, betegesen, tehetetlenül is mennyire rokonszenves megjelenés. Nőies szemei jóságról beszélnek. Nyugodt ábrázata mintha nem ismerte volna soha a harag vagy gyűlölet kifejezését.

Kint töltöttem az egész napot, mint a feleségek vendége. A bámulatos csodavilágot beköboroltam hosszában és széltében. Megtekinttem a palotákat, pagodákat, elsaltam a császárné törpe erdejébe és virágoskertjeibe, és megteázattak a híres fehérmárvány hajóhidon.

De a nap főeseménye az ünnepi lakoma volt, a hol, túlzás nélkül merem állítani, legalább is százféle keresett nyálánksággal vendégelt meg — igaz kínai módra. Volt czápa uszóhártya, fecskéfések szemét, kutyacomb és tíz-húsz éves tojások, — minden, mi legdrágább és legkeresettebb, — de hogy ennek dacára éhesen keltem fel az asztaltól, nem lesz szükséges megemlítenem. Este későn hazatérve, a fekete kenyér soha jobban nem ízlett, mint ez estén, annyi arany, csillogó és külső fény után, az irtalmas testvérek hajlékában.

Így folyt le az emlékezetes nap a ma már meghalt Csung-Si és Kwang-Su palotájában. Szegény Kwang-Su — harminczhárom éves uralkodása mintha szakadatlan láncozolata lett volna a megpróbáltatásoknak.

Pedig a szerencsétlen uralkodó jobb sorsot érdemelt volna. Alig nőtt fel, máris tanúságát adta, hogy tényleg uralkodni kíván egy napon. Mint fiatal ember, maga köré csoportosította a haladópart embereit. Új terveket dolgoztatott ki. Egymásután jelentek meg a reform irányzatú legfelsőbb rendeletek. Az udvaroncok körében nagy lett az ijedelem. Az ármány a legsötétebb tervek szötte, míg végre a palotaforradalom kitört.

A császár nagynénje — a hajdani regens — ragadta vissza a hatalmat. Unokaöccsét saját lakosztályában fogatta el és mint foglyot záratta szigorú őrizet alatt a téli palota kertjében terülő lótság tó szigetére.

De még ez sem volt elég. Az anyacsászárné,

megtudva, hogy a császár hajdani barátai és a haladópart emberei ki akarják a foglyot szabadítani és hatalmát visszaszerezni, a legsötétebb tervet eszelte ki. Nem ölette meg, — mert hogy regens maradhasson, élni legalább testi-leg kellett — de szellemileg tetette tönkre, opium, szeszcs italok, tivornya és kicsapongás által. A győnge szervezet a legrövidebb idő alatt összeroskadott. *Kwang-Su*, a sok reményre jogosított ifjú, élete hajnalán kiélt, megtört alak lett. A regens hatalma így biztosítva volt.

E kínai Semiramisról a legrettenesebb hírek keringettek mindenkor. Alacsony sorsból a bűnök rettenetes sorozatán emelkedett fokról-fokra. Minden egyes lépését vérbe gázolva kellett megtenni. Az egyszerű Mandsu zászoltartó leánya az udvar szolgálatába nem a legenyesebb utakon került. Mint lett az egyszerű szolgából udvarhölgy, udvarhölgyből kegyenc, majd hitves és végre teljhatalmú uralkodónő, hosszú lenne elsorolni. Annyi azonban tény, hogy a kik nem voltak többé hasznára, feleslegessé váltak, vagy útjába kerültek — azok egymásután tüntek el. Így újította meg folytonosan környezetét és így tüntek le az élet színpadáról hivatalnokai, atyafisága, saját férje, menyé, és így áldozta fel magát a császárt is.

Rideg, számító lénye dacára, ha akart, tudott szeretetreméltó — sőt ha kellett, még érzékeny is lenni. — A nők, kiket néha fogadott, nem tudták eléggé dicserni előzőkenységét, sőt Miss K., ki meg volt bízva, hogy arczképét fesse le, és egy évig élt közvetlen közelében, számos érdekes részletet mondott el, mennyire igényezett volt környezetének kedvelni járt, és milyen bőkezűen ajándékozta cselédségét. Sőt még jószívű is tudott lenni — egy napon, mikor a kertész valamelyik nap-számos suhanczat előtte meglegyintette, — csaknem könnyekre fakadt.

Mennyi volt mindebből őszinte érzés, és mennyi a komédia — ki tudná megmondani.

Israels József: Női arckép.

Allebé August: Asszony serleggel.

Talán igazán is tudott szánakozni — ha éppen hozta szeszélye, és lágy szívű is tudott lenni, ha éppen olyan hangulatban volt — és

viszont kéréseket, és kegyetlen, ha érdekei és nagyra értékelte úgy kívánta. De ki tudná megmagyarázni egy szövevényes paradoxalis

szervezet kitérőit, és az elemi ösztönöknek mi vethetne gátat, a hol a lélek ápolatlanul, paragon hever.

Gróf Vay A. P.

Benczúr Gyula: Gróf Karátsanyi Jenőné.

Stetka Gyula: Ráth Péter.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

A HÉTRŐL.

Budapest. A főváros fejlesztéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása alkalmából most sok szó esett Budapestről és a sok szóban panasz és gáncs is akadt bőségesen. Bizonyára nem minden elhangzott panasz igazságos, de nem is mind alaptalan. Egy dolog kétségtelen. Budapest első városa ugyan az országnak, de — ma még legalább — nem büszkélkedhetik azzal, hogy a tiszta magyarságnak nyelvén, természetében, erkölcsiében és az érteke megnyilatkozási módjában az első és leghitelesebb képviselője lenne. Nemzeti szempontból még semmi esetre se az, a mi például Páris Franciaországban. Magyarazata ennek a fogyasztásnak van bőségesen. A két város, a melyből a magyar metropolis alakult, egyik se volt olyan, hogy a további fejlődésnek a tiszta magyarságot adhatta volna magvaul. Sőt ellenkezőleg. Az óslakosság a Duna mindkét partján tulnyomó nagy részben nyelvén német volt. A város rohamos fejlődésének se került minden eleme a tiszta magyarság talajából. Ez a fejlődés egy meglehetősen sokféle összetettségi kémiai folyamat képét mutatja, mert hiszen a nagyváros vonzó ereje általában érvényesült az ország lakosságának minden részével szemben. És természetesen, legerősebben azoknál, a kiknek hajlama és képessége a városi élet-

GÜNTHER ANTAL IGAZSÁGÜGYMINISZTER KÖRÜTAT TESZ A FEGYHÁZBAN.

A FEGYHÁZ.

ben biztatott a legkedvezőbb érvényesüléssel. Az internacionális vonatkozásoknak is természetesen mindenütt a fővárosok a csomópontjai és pedig úgy a gazdasági, üzleti, mint a szellemi mozgalmak terén. Mindezek a viszonyok, sajátosságok és körülmények nem olyanok, hogy a fővárosnak a magyarság irányában való tökéletesedését szolgálják vagy segítenék. És mégis mit látunk? Azt, hogy ennél nagyobb, hatalmasabb, jelentékenyebb lett Budapest, annál — magyarabb is lett. Budapest száz esztendő alatt rengeteget nőtt, de Budapest magyarsága még sokkal nagyobb. Ez a faktum egymagában elegendő egy igen nevezetes és örömdetes tanulság megállapítására, a melyet legkézenfekvőbb úgy fejezhetünk ki, hogy a város fejlődése és a város magyarsága hasznára voltak egymásnak. Ezzel azután tarthatatlanná lesz minden olyan vád, panasz vagy ráfogás, a mely egészen nemzetellennek akarja bélyegezni Budapestet, holott az igazság csak az, hogy még nem egészen nemzeti, de a fejlődésének tartalma nyilván mutatja, hogy e tekintetben is a teljesség felé halad. Minden okunk megvan bizni benne, hogy mire csakugyan világváros lesz, tökéletesen magyar város is lesz. Azt is el merjük mondani, hogy az út rögzesebb és kátyusabb részét már mind a két irányban megtette.

Az érdekes törvény. Jó-e törvénynek a gróf Andrássy Gyula választási reformja, vagy nem

jó, ezt majd megmondják a politikusok, a kiknek kötelességük, hogy értsenek hozzá. Egy nagy érdeme azonban mindenesetre megvan. Akármilyen is — törvénynek, *témának* igen jó. Gazdag és érdekes, e mellett az anyagában se olyan elvont természetű, hogy csak szakemberek beszélhetnének róla. Már pedig, hogy mit jelent az Magyarországon, ha a politika csakugyan érdekes, ezt talán nem is kell bővebben fejtegetni. Tudvalevő dolog, hogy igazán közérdekű, vagyis mindenkinek az érdeklődését foglalkoztató materiát minálunk csak a politika tud produkálni. Se az irodalomnak, se a művészetnek, se a tudományoknak nagy eseményei nem tudják olyan széles terjedelemben megmozgatni a lelkeket és az elméket, mint a politika jelenségei és fordultai. Ez bizonyára nem valami nagy szerencse se az irodalomra, se a művészetre, se a tudományra, de azért vádolni érte a politikát se lehet. Mert nyilvánvaló, hogy ez a formula: «a politika magának foglal le minden érdeklődést», kissé önkényes megfogalmazása a helyzetnek. A politikának nincsenek külön hatalmi eszközei a közérdeklődés lefoglalására. A közérdeklődés szabadon rendelkezhetik magával és odahajlik a hová a tulajdon dispoziციói terelik. Reméljük, elkövetkezik majd az idő, a

GÜNTHER ANTAL IGAZSÁGÜGYMINISZTER ÉS KISÉRETE A FEGYHÁZ KAPUJÁN.

A MÁRIA-NOSZTRAI FEGYHÁZ ÖTVEN ÉVES JUBILEUMA. — Balogh Rudolf felvétele.

Erdélyi fényképe.

A BUDAPESTEN JÁRT BOSNYÁK KÜLDÖTTSG TAGJAI A MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM ELŐTT.

mikor méltányosan adózik az érdem minden formájának és nemének. Ma még tagadhatatlanul a politika a kedves területe, levegője és tápláléka. Ilyen körülmények között tehát nagy érdeme a politikának, ha méltó, kiadós és változatos táplálékkal tud szolgálni a közérdeklődésnek. A választási javaslat pedig határozottan ilyen. Anyagot ad a gondolkodásra, a méltatásra és a polemikára szinte mindenkinek, a ki valamely eszmekörben mozog. Té-mával szolgál a szociológusoknak, a nemzetgazdákknak, a pedagógusoknak, a feministáknak, nem is szólva a hivatásos politikusokról és publicistákról, a kiknek a mesterségéhez tartozik, hogy érdekelje őket. Ez mutatja, hogy milyen sürű és az élet talajában milyen szélesen szerteágazó gyökere van egy ilyen nagy reformnak. Bizonyos, hogy például Franciaországban egész sereg szindarab is keletkez-nék egy ilyen korszakos reform anyagából, a világot jelentő deszkákön is agítva ki mellette, ki meg ellene, a minthogy pár eszten-dővel ezelőtt az új családi törvény intéz-kei vagy harmincz tíj francia darabnak adtak témát és — tendenciát. Minálunk a parlamenten kívüli politikálásnak a szinpad még nem területe, de annál fogékonyabb ta-laja az egész társalgásos élet, mert hiszen mindenkinek nagy könnyebbég, ha olyan té-mával állhat elő, a melyről bizonyos, hogy kisebb vagy nagyobb mértékben, de mindenkit érdekel és foglalkoztat. És e mellett a téma természete olyan, hogy az emberek hódolhat-nak a politikáló szenvedelmüknek a nélkül, hogy a beszélgetés, az eszmék megvitatása tisztán csak politikálás lenne.

A taksamérő. A főváros közgyűlése elren-delte a bérkocsiknak taksamérővel való föl-szerelését és így nem sokára — legalább reméljük, hogy nem sokára — ott lesz minden konflis meg fiakkor bakja mögött az elmes-óramú, a melynek a mutatója pontosan meg-jelöli: mennyi fuvert kell fizetnünk. Ezt az ügyes kis masinát Európa nagyvárosai között először Berlinben hozták be, azután alkalmaz-ták Párisban, vagy másfél esztendővel ezelőtt Bécsben, most azután Budapestben is megkap-juk. Érdekes, hogy Berlinben maguk a bér-kocsisok követelték az alkalmazását, Budapest-en pedig ők protestáltak ellene leghevesebben és inkább kívánják a pokol fenekére, mint a bakjuk mellé. Ha azonban ebből az ellentétből valaki a berlini és a budapesti bérkocsisok gondolkodásának különbözőségére akarna kö-vetkeztetni és a berlini *droshé*-sok méltányos-ságát zengeni a budapesti fiakkerosok kap-zsiságával szemben, alapos tévedésbe esne.

Az eljárás, illetve a taksamérő fogadásának e különböző voltának egy másik, sokkal szé-lesebb körü ellentétben van a magyarázata. Altruizmust a bakon semmiféle filozófia ne keressen se Budapestben, se Berlinben. A bér-kocsisok ép úgy a maguk érdekét keresték Berlinben, mikor követelték a taksamérőt, mint a hogyan a maguk érdekeit féltik Budapest-en, mikor a taksamérő behozatala ellen agítottak. A magyarázata az eljárásuk különböző voltá-nak, a közönség természetének különbözősége, a melyről dolguk van. A berlini ember egy-általában nem pályázik arra, hogy gavallérnak tartsa akár a pénzért, akár a kocsis. Az nem ad borralvót, nem viteti hordárral a csomag-ját, ha maga is elbírja, ott, a míg a taksa-mérő nem volt, még azt is nehezen kapta meg a kocsis az utasától, a mi csakugyan kijárt neki. A berlini *pasas* inkább lealkudott belőle valamit, mint hogy még meg is szerezze. — Bezzeg más a budapesti ember! Ennek már a természetében van, hogy a szolgálat díján kívül ráadást is adjon, a maga úr voltának a dokumentálására. Hogy háromszoros díjat kö-veteljenek, erre az szoktatta rá a mi fiakkere-seinket, hogy a dupláját a hivatalos taksának minden követelés nélkül is megadták. Az uzsorának minden téren a tékozlás a nevelő-apja. A közönség szoktatta rá a bérkocsisokat, hogy aránytalanul többet kapjanak, mint a mennyi jár nekik, magát kell okolnia tehát a közönségnek, ha most a derék legények dü-hösek, a miért esztől majd — kevesebbet kapnak. Ha a budapesti közönség olyan lenne, mint a berlini, a kocsisok itt is szívesen üd-vözölnék a taksamérőt, ha a berlini közön-ség olyan lenne, mint a budapesti, a kocsisok ott is protestáltak volna ellene.

A megélhetés. Howard Gouldtól, a kinek csak a nevét kell elolvasni és már mindenki tudja róla, hogy milliárdosság a foglalkozása, — válik a felesége. A válás a férj hibájából tör-ténik, tehát az asszonynak, a kinek egy nem-régiben tönkrement milliárdos az édes apja, joga van hozzá, hogy tőle tartásdíjat követel-jen. Gouldné kijelentette, hogy épen csak any-nyit kíván elfogadni a férfitől, a ki szerelmére méltatlanná tette magát, a mennyiből a meg-élhetése elemi szükségletei kitélnek. Ez az ősszeg pedig: *évi hétézszötvenezer korona!* Nem kell épen napidíjnak lennie az ember-nek, hogy ősszeesapja a kezét a Gouldné „leg-szükségesebb szorítóköz” követelésének az olvasására. Nem találgasson szerény igényü ember is bőven akad, a ki vagyonnak is bol-dogan beérné a tízedrészével annak, a mit a szép amerikai asszony a maga évi járadékának

követel; de azért egyáltalában nem elképzel-hetetlen, hogy Gouldné a legkegyetlenebb nyo-morúság szabad prédájának érezné magát, ha a bíróság, mondjuk, csak kétharmadát álla-pítaná meg a számára a követelt háromnegyed millió tartásdíjnak. Mert, hogy hol kezdődik a nélkülözés, ezt ép oly kevésbé lehet minden emberre föltétlenül érvényesen megállapítani, mint azt, hogy hol kezdődik az: elég. Vannak milliomosok, a kik örökös megszorultságban élnek, a kiknek minden pillanat megtermi azt a bizonyos „pillanatnyi pénzzavart” és látunk igen szerény viszonyok között élő embereket, a kik úgy érzik, hogy mindenük megvan, a mi a nyugodt, rendes és tisztességes egzisztá-láshoz szükséges. Minden módban és minden sorban a körülményeinek a produktuma az ember, hacsak föl nincs szerelve a lelke egy erős egyéniség önállóságával és ezeknek a körülményeknek szédítő különbözősége az egyik helyen normálissá teszi azt, a mi a másik helyről nézve egyenesen érthetetlennek látszik. Mi a Gouldné követelését horribilisek ítélik, de nagyon meglehet, hogy abban a világban, a melynek ő gyermeke, a dollárcsászárak fele-ségei mélyeséges részvétellel gondolnak rá és sajnálkoznak mondják:

— Szegény asszony; hát hogyan fog ebből megélni!?
Ez a sajnálkozás azonban természetesen nem kötelező reánk, a kik erre a kérdésre sokkal — olcsóbban is meg tudnánk felelni!

„A HEGYEK ALJÁN.”

D'Albert zenésdrámája. A Magyar Királyi Opera bemutatta november 17-én.

Liszt Ferenczünknek egyik legkülönb tanítványa, csak úgy, mint mestere, nem érte be a páratlan zongoraművész dicsőségével. Zeneköltőnek is érezte magát; s ha zongoradarabjai és első operái („Ger-not”, „A rubin”, „Az elutasítás”, „Kain”) inkább csak alkotó készségét és önértékét fejlesztették, de hírnevét alig gyarapították: a „Tiefland” című-nek valahára szerencséje is volt, — számos német szinpadra került, és bár tüzes lelkesedéssel nélt, de a szeretetnek, főleg a nagybecsülésnek olyan melegével fogadták a legtöbb helyen, hogy például a nehezen hevülő berlini közönség már több, mint 150 ízben hallgatta meg az alig két éves operát. Igaz, hogy ez nem csakis a zenének megérdemelt sikere.

Szövege, a spanyol Guimera drámája, ragad meg első sorban. A „Terra baixa” („Alföld”, németül: „Tiefland”, magyarra szabadabban fordítva: „A hegyek alján”) című szenvedélyvel teli drámát a spanyol színházak színtársulatától; d'Albert Jenő számára egy magyarországi születésű, ügyes német író: Lothar Rudolf, dolgozta át német operaszöveggé. Előjátékában egy tisztalelkű fiatal pásztor, Pedro, a ki hónapokig embert sem lát a havasok közt, ábrándoz feleségéről, s megéri azt a csodát, hogy ura, Sebastiano gazdag paraszt, maga hoz neki egy szép molnárleányt és ráparancsol: vegye nőül. A darab azután a malomban játszák: az I. felvonásban a falu nagyon fureskál a mondvaesinált házasságot, csak a boldog Pedro nem sejt, hogy miért. Márta eleinte Sebastiano akaratát ellen akar szegülni, hiszen ő eddig — megtudjuk — ennek a gazdag embernek szeretője volt és azt hiszi, hogy Pedro tudja ezt a szegényet és valami haszonért akarja mégis feleségül venni. De Sebastiano paran-csol, a lakodalmat megtörténik, az új pár meg sem üli a nászét: Márta mardossa lelkiismerete, be sem megy hálószobájába, mert ott Sebastiano várja; hanem egy széken ülve virraszt hajnalig, míg lábai-nál elnyújtózva az igazak álmát aluszsa Pedro.

... A II. felvonásban Márta elmondja a becsületes vén Tommasónak — a ki Pedrot jóhiszeműleg föl-júl ajánlotta — a maga szegényének, szerencsétlen-ségének történetét és megtudja, hogy Pedro viszont milyen ártatlan; Tommaso azt tanácsolja: bűnbánó vallomással közeledjék férjéhez, a kit immár meg-vanult szeretni. Márta, még mielőtt megnevezte volna hatalmas megrontóját, sírva kéri Pedrot: „ölj meg, nekem megváltás a halál”; az egészséges lelkű Pedro kijelenti: „nem; én szeretlek, magam-mal viszek a hegyek közé, távol a rossz emberektől; a malmot meg visszazadjuk!” De betoppan a szen-védlében egy Sebastiano a falu népevel, mulatni akar: Márta tánczoljon neki, egyedül ő neki! Erre kitör az elkeseredett fiatal nőből a becsület akarta, hangosan hirdeti Pedrónak, hogy itt az ő csábítója, a ki még a nászéjén is kísértésbe akarta hozni. Pedro rárohan urára, de ez a tömeggel kiviteti őt; mialatt azonban Sebastiano magára maradv, erő-szakkal ölelgetni akarja a kétségbeesetten védekező Márta: Pedro beszökik, birkózik Sebastianóval és

meg is fojtja — mint egykor egy farkast, a melyik az ő gödöljét szemezte ki áldozatul... A falu népe istentiszteletet lát benne, Pedro diadalmasan viszi el Márta-t a hegyek alól, fel a tiszta levegőjű bérzetetűre.

Lélektani igazság, idilli és drámai, de mindig költői hangulatok, a jellegzetes alakok — megannyi pom-pás szerep — nagyhatalmúvá teszik ezt a szöveget és eleve biztosítják a sikert a zenészerző számára is. D'Albert zenéje pedig sokkal sürűvörűbb, sok-sok kevésbé gyújtó és rábeszélő, semhogy gyengébb szöveggel érvényesíthetett volna. Kész szerencse, hogy mostani, mintegy a színmű jeleneteit aláfestő alakjában az lesz a sorsa, hogy szövege és remek előadása miatt mindenki több ízben is meg fogja hallgatni: ez a zene csak többszöri meghallgatásra tud tetszeni. Első hallásra sokszor háttérbe szorul, a drámára figyelő néző sokszor észre sem veszi, hogy zene is szól, noha kétségkívül öntudatlanul is átjárja lelkét a darab hatását fokozó, mélyítő zene. Az egy pár szárnyaló dallam — így az előjátékban Pedro imája kedves feleségért — ha ismétlődik is, rendszeren olyan mesterkelt összhang-labyrinthba vész, a minő ennek az operának legnagyobb része; d'Albert, úgy látszik, az ő nagy tudását akarta megmutatni; ennek útvesztőit a bozzáért is csak későbbi meghallgatáskor ismeri ki s ez után már a művészi munkát is nagyobb elismeréssel méltatja. Érdemes megállapítani, hogy a mű u. n. hangszere-lése, a zenekari hangszínek keverése, mindig becsü-letes jellemzésre törekszik; valami különös csillogásra, hatásadásra egyáltalán nem gondolt az őszinte művészlelkű zeneköltő.

Meglepetést keltett az operaház közönségében egy új tag: az eddig csak vidéken vagy másodrangú szinpadokon működött *Környeg Béla* (Pedro). Min-den szavát ép úgy meg lehetett érteni, mint *Takács* (Sebastiano), a mellett ép oly kitűnően, természetesen játszik is s ragyogó tenorhangjával már bánni is tud. Visszafojtott lélekzettel hall-gatták (I. felv.) farkaskalandját és (II. felv.) győzel-mes viaskodását. *S. Szamosi Elza* (Márta) és kisebb szerepekben *M. Szojyer Ilona* (Nuri), *Venczell* (Tom-maso), *Dalnoky* (Morocio), továbbá a karnagy (*Márkus Dezső*) és a szinpad kép mestere (*Ké-mény*) méltán részt kérhetnek a bemutató előadás nagy sikeréből.

K. I.

A KIRÁLYOK.

REGÉNY. (Folytatás.)

Írta Jules Lemaitre. Francziából fordította Schöpplin A.

XXIII.

Günther, a ki segített unokájának kitakarítani a szalont, dühbe jőve állott meg. Kezét fölemelve kiáltott:

— Mondd még egyszer, hogy nem igaz!

Kate, inkább megszokásból, mint félelemből, a könyökével védekezett:

— Micsoda, nagypám?

— Hogy tánczoltál azzal a legénnyel teg-nap, a steinbachi mulatságon.

— Láttál, nagypám?

— Nem láttalak, de hallottam.

— Kitalál?

— Olyanoktól, a kik láttak. Mondd még egy-szer, hogy nem igaz!...

— Már nem is emlékszem rá... De mi rossz van abban?

— Egy leány, a ki tart magára valamit, ne mulasson, csak ismerősökkel. Az az ember nem erről a vidékről való, senki se tudja, hova való.

Mióta a király Loewenbrunnban van, egész sereg naplopó kószál erre mifelénk, mindenféle inasok és lovászok... Nagyon csodálom, ha mind tisztességes emberek volnának.

— Az az illető nem lovász.

— Honnan tudod?

— Azt látja az ember.

— Honnan?

— Hát Istenem, a modorról... Günther gúnyolódott:

— Talán valami állítózatban levő nagyúr?

— Azt nem mondom. De arra fogadni mer-nék, hogy valami úri fajta.

— Valami úri fajta, — morgott az öreg por-tás, — valami úri fajta. Majd adok én neked «valami úri fajtát»!

Újra fölemelte a kezét és Kate újra a kö-nyökével védett ki egy pofont, a mely nem következett be. Ez a két mechanikus mozdulat kísérté rendszerint beszélgetéseiket, a nélkül, hogy valami következménye lett volna.

Mert Günther imádtá ezt a leányt, bár min-

Az 1848-iki bécsi forradalomkor kivégzett Blum Róbert kivégzésének helye, a hol most emlék-ünnepet tartottak.

dig zsörtölődött vele és majd mindennap meg-igérté neki, hogy agyonveri.

Egyszerű ember volt, arra született, hogy betartson minden szabályt ellenmondás nél-kül: a katonai szabályát és az alattvalót, a keresztény ember szabályát, a férj és apa za-bályát, a vadór szabályát. Háromszoros kapu-láció után válna meg a szolgálattól, egy vézna kis parasztlányt vett el, a ki meghalt egy leánygyermek hátrahagyásával. Ezt a leányt tizennyolcz éves korában elcsábította valami arajáró munkás; a leány megszülette Katalint és meghalt néhány évre rá, a bágyadtságtól, a bánattól és mert Günther nagyon nehezzé tette az életét. És Kate nagypája mellett nevelkedett fel, felszegen vezetettve ennek durva kezeitől, érezve, hogy a nagypa alapjában véve győnge, mert az öreg bántódtott, a miért oly könnyörte-len volt Kate irányában és morgó gyöngyödsége unokája iránt növekedett a régi ónvád által.

Mindazáltal némely pillanatokban azon vette észre magát, hogy Kate kisiklik a keze alól. Csinos lány volt, de nem olyasforma csinos-ság, mint a mely jól áll egy tisztességes lány-nak. Az ajka nagyon piros és nagyon duzzadt volt és szeme, a nélkül, hogy maga akarta volna, hivatagta a férfiakat. Másfélben elég maszatolt volt, rosztul szabott ruhái, melyekről mindig hiányoztak a gombok, mintha le akat-tak volna esni testéről. De megvolt benne a cigánylány kacérságai: az üveggyöngyök, skarlátpiros szalagok, s borzas volt, úgy csa-varta össze vastag haját, hogy olyan volt min-dig, mintha most kelt volna fel az ágyból. Mindez bántotta a korrekt vén katonát, a ki hozzá volt szokva a katonai rend minuciózus pontosságához. Az öreg nyugtalanodott. Nem egyszer fedezett fel Kate szekrényének vala-melyik zugában valami sallangokat, gyűrűket és láncokat, melyek eredetéről kérdőre vonta a leányt. Kate esküdzött, hogy megtakarított pénzén vette (mert varrogatott a steinbachi hölgyek számára) és az öreg nem folytatta tovább nyomozásait. A leány olyan kedves és hízog volt vele szemben! Mint különben min-denki mással szemben is. Jó leány volt. Az öreg akarata ellenére is engedett a belőle ki-áradó bájoságnak. Kétségkívül résen volt, de a leány elég ravasz volt, hogy kijátssza mor-mogó, határozatlan és jóindulatú örködését és hogy megakadályozza gyanújának határozott formákba alakulását.

Az igazság az volt, hogy a királyi kastély minden eselédje, a kikkel találkozott, ha be-ment Steinbachba bevasárolni, azt tett vele, a mit akart, föltéve, hogy fiatal és csinos volt a legény. Nem kívánt tőlük egyebet, mint a szóra-kozást, egy pohár limonádot, néha egy-egy ha-mis csipkéből való nyakkendőt vagy szalagot.

Ha nem engedett azonnal Ottó herczegnek, ámbár fölismerte benne az «úri fajta» embert, azért volt, mert kissé elvirágzottnak találta.

Az is volt. Az utóbbi hónapok gondjai meg-fehéritették halántékát, ránczossá tették arcát, duzzadtá a szeme alját. Grötenbachi kastélyát eladták, Issachar lefoglaltatta egy millió két-száz ezer franknyi járadékát. Azért jött Loewen-brunnba, hogy itt eltemesse magát és retten-te-sen unatkozott. Mivel nem volt sem agy-velejtés, sem szívében semmi, a mivel becsü-letesen betöltötte volna óráinak ürességét, ma-gánya szégyenletes álmokkal népesedett be. Abban a tekintetben régóta blazirt és mégis telhetetlen volt, hogy a bűn nem mondott már neki semmit, ha nem érzett benne valami ron-dát. Már csak a tisztátalanság izgatta. De iga-zán elemében csak akkor volt, ha valami vesze-delemmel járt a dolog. Ez a tökéletesen civi-lizált ember «egyszerűsítette» izlését és vissza-tért a természethez — a képzelhető legmesszebbmenőleg. Már Marburgban, Párisban, Lon-donban szennyves és csöcseléknek való dözsö-lésekbe merült. Már a mily csekély mértékben tehetik ezt az unatkozó manapság, megpró-bálta Nero tapasztalatait és álruhában bejárta a roszhírű városrészeket s együtt mulatott a lebujszókban a hordárokkal.

Ottó szerette az álruhát. Másfélben, azon-kivül, hogy az a fizikai típus, a melyhez tarto-zott, a legközönségebbek közé tartozott Alfá-niában, az a nyurga legény, a ki falusi föld-mívelőnek öltözve udvarolt az öreg vadór uno-kájának a steinbachi búcsún, csak nagyon kevésen hasonlított azokhoz a népies rozszasz-in szennyomatokhoz, a melyek azt akarták elhi-tetni magukról, hogy a herczeg képmásai.

Kate nem gyanított semmit: ez az ember csak «disztigválnak» tűnt neki, maga se tudta, miért, modorának könnyedségével, a mely egy kis félelmet is keltett benne. A mi Ottót illeti, a vére felforrott ennek az elhanyagolt külse-jű lánynak az első láttára, a kinek minden porúsá-ból áradt az öntudatlan bűn. Felismerte azt, a mit keresett: egy még eddig nem tapasztalt szenzáció lehetőségét.

... Günther pofona a levegőben maradt. A szép leány hozzálépett az öreghez és meg-csókolta két ráncos arcát. Az öreg hagyta magát, még mindig morogva, de meggyőződés nélkül.

— Nagypa, — kérdezte a leány hízog hangan, — tudod, mit beszélnek? Hogy a her-czegek Loewenbrunnban vannak Vilhelmina herczegnővel.

— Igen... igen... De mi közöd neked hozzá?

— Ismered őket? — faggatta a leány.

— Hogyne ismerném!

— Sokszor láttad őket?

— Láttam Hermann herczeget egész kicsi korában, mikor katoná voltam. Láttam aztán megint kissé később, mikor a király egyik had-segédének inasa voltam. Olykor találkoztam Ottó herczeggel is.

— Milyen emberek?

— Mint akármik más... De siessünk. A grófnő mindjárt visszatér. Elment bokréttát kötni.

— Akkor még ráérünk. Nagyon szereti a virágot.

— Szereti bizony az állatokat is. És sohase fél, hogy bepiszkolja magát velük... Nagyon jó kis asszonyka...

— Nagyon jókedvűen nézett ma, — mondta Kate.

— És hamiskásan tette hozzá:

— Tudom is, miért.

— Ugyan miért? — kérdezte Günther kissé nyugtalanodva.

— Aztért, mert várja az urat ma estére. Hány órákor jó meg?

— Nem tudom, — mondta hirtelen Gün-ther. — Estére.

— Volt már itt?

— Nem.

Kate még hamiskásabban nézett.

— Gondolok ám valamit.

— Bizonyosan valami számárságot.

— Azt hiszem, nem is házások.

— Ugyan már meg mit ki nem találsz! Hát aztán miből látod?

— Sok mindenféleből. Miért él a grófnő egész egyedül és nem megy ki soha a parkból? Miért nem jön az úr soha nappal? Miért...

A MÁRIA-NOSZTRAI FEGYHÁZBÓL. — A gazdasági udvar.

Günther durván félbeszakította:
— Már megint mibe elegyedél bele? Jobb volna, ha megtartanád magadnak, a mit gondolsz. Tisztességes lánynak az effélék eszébe se volna szabad, hogy jussanak.
Nagy kezét gépiesen fölemelte és Kate gömbölyű karja gépiesen fölemelkedett fekete huncutkájához:
— Na igen, — mormogta a leány, — az ember már nem is szólhat semmit.

XXIV.

Frida jókedvtől sugározva, óriási vadvirág-bokrétát tartott karjaiban.
— Ezek aztán virágok, ugy-e!
Ledobta őket a kanapéra és elkezdte csokorba kötni.
A méltóságos asszony szedte mind? — kérdezte Günther.
— Hogyne!
— No, akkor a méltóságos asszony nem vesztegette hiában az idejét.
Frida elkomolyodott.
— Ne szólítson így, Günther, mondtam már magának. Mondja így: «No, asszonyom, akkor nem is vesztegette hiába az idejét.»
— De... tisztelet dolga, méltóságos asszony.
— Nincs ebben semmi, a mire tisztelettel kell nézni. S különben is, én nem a maga tiszteletét akarom, hanem a barátságát.
— Oh, asszonyom, — mondta Günther.
— Ez úgy van. Elvégezték már a takarítást?
— Nagyjából igen.
— Köszönöm... Nos, Kate, akar valami kedvemre valót tenni?
— Hogyne, asszonyom.
— Elfogyott a teasüteményünk, gyermekem. Nem menne be Steinbachba?
— Azonnal megyek, asszonyom.
Kate nemcsak azért volt boldog, hogy elmehet egy kicsit kószálni, hanem azért is, hogy kedvére tehet valamit Fridának, a kit szeretett bájoságáért és jóságáért és más okoknál fogva is, a melyekről nem adott magának világosan számot. Mindabból, a mit Frida családi beszélgetéseikben elárult humanitárius álmaiból és emberbaráti utópiáiból, Kate homályosan sejtette, hogy ünnöje eszméi őszinte és csaknem korlátlan türelmességet foglalnak magukban. Frida szüzsies bája kétségkívül akaratlan tiszteletet keltett ebben a mocskosban és elszünydelt volna szégyenletében, ha ünnöje megtudta volna róla, milyen életmódot folytat, de biztos volt arról, hogy Frida még akkor sem banna vele könyörtelenül. És aztán, a mióta azzal gyanúsította Fridát, hogy szeretője van, a nélkül, hogy ezzel a köztük levő erkölcsi távolságot áthidaltnak gondolta volna, Kate annál jobban szerette őt.
— Csodáltam volna, ha sokat kelletné ma-

gát, — dünnögött Günther. — Eredj hát és ne veszteged el az időt a legényekkel.
— Ez is megesik vele néha? — kérdezte Frida.
— Nagyon is, asszonyom.
— De Kate okos lány, tudja, mit szabad mondani és meghallgatni.
— De tudom ám, — szólt a kis moeskos.
— A méltóságos asszony mindig a legjobbat hiszi mindenkiről, — mondta Günther.
— Csak jobb ez, mint a rosztat hinni és ez se kerül többe. És néha attól születik meg a jó, hogy az ember hiszi. Menjen hát, Kate és ne maradjon el nagyon soká.
— A méltóságos asszony túlságosan jól bánik vele, — mondta az öreg, mikor a leány elment.
— Maga pedig kicsit házsártos és bizalmatlan, Günther.
— Megvannak rá az okaim. Neki nincs senkije, csak én; nekem sincs senkim, csak ő. Az okos magaviselet az egyedüli, a miye van. Én is vigyázok rá. Nem akarom, hogy szemrehányásokat kelljen tennem magamnak, meg hogy a halottak szememre vethessenek valamit.
— Hát akkor ezt meg kell neki mondani, de szelíden s mindenkefelett éreztetni kell vele, mennyire szereti.
Frida ezalatt elrendezte a virágokat a vázában. Kissé hátrább lépett, hogy láthassa a bokréta hatását:
— Szép-e ez a bokréta, Günther?
— De szép ám, asszonyom.
— Tetszeni fog neki... Úgy félek, hogy szomorú lesz.
— Miért, asszonyom?
— Azok a retentő dolgok, a melyek Marburgban történtek...
— Oh, asszonyom, ha én lennék a fenséges úr helyében, attól bizony nyugodtan aludnék.
— Günther!
— Akarja tudni a véleményemet? Még mindig nem öltek meg eleget...
— Hogy mondhat ilyet, Günther? Gondoljon arra, hogy a halottak közt asszonyokat és gyermekeket is találtak.
— Ez baj, annyi igaz. De az ő hibájuk. Mit kerestek ott? Semmi keresnivalójuk nem volt. A mi a többieket illeti...
— Volt köztük elég sok szenvedő, kétségbeesett ember. A gazdagok néha nagyon kegyetlenek a szegények iránt. Nem minden van a legjobban a társadalomban, Günther.
— Oh, asszonyom, én nem nézek olyan messzire. Gazdagoknak és szegényeknek lenni kell, mert ez mindig így volt s így is lesz és mindig újra fog következni. Meglehet, hogy ezt a természet akarja így. Azok, a kik mindent meg akarnak változtatni a kormányban, többnyire naplopók és haszontalan emberek. Látam én azt már nem egyszer. Mástól, nem, ha

tudni akarja az én véleményemet, én azt hiszem, talán nem is azért jöttünk a világra, hogy boldogok legyünk. Aztán meg, ha mindenki bele-törődne sorsába és megtenné kötelességét abban a zúgban, a hol van, talán maradna nyomor a világon, de annyit mondhatok, hogy kevesebb volna.
— Más szóval, Günther, ha nem igyekszünk az embereket jobbakká és jobb szívűekké tenni, akkor sohase tehetjük őket kevésbé boldogtalanokká?
— Ezt gondolom, asszonyom.
— Igen, de hogy a szegények jobbakká lehessenek, nem kell-e, hogy előbb a gazdagok legyenek jobbakká? Nem az ő dolguk, hogy elkezdjék?
— Ez igaz. De hát mit tehetünk? Nem kényszeríthetjük őket.
— Ki tudja? Legalább gondolkodni kell őket ejteni. Azt hiszem, a hercegnek ez a gondolata. Mindenekelőtt a szegény ember királya akar lenni.
— Hogy az Isten áldja meg ezért a gondolatáért! De, méltóztatik tudni, van ám sok olyan szerencsétlen ember, a ki a maga hibájából szerencsétlen, mert nem akar sem dolgozni, sem engedelmeskedni. És ezekért nem lehet semmit tenni. Szóval szerintem a fenséges úr túlságosan jó; olyan dolgokról álmodozik, a melyek nem lehetségesek, olyan eszméi vannak, a melyeknek még nem voltak ekkora úrban. Nem veszi roszt néven a méltóságos asszony?
— Nem, Günther...
(Folytatása következik.)

HANYATLÓ VILÁGHATALOM.

— A Norddeutscher Lloyd. —

A haladás feltartóztathatatlanul tör előre útján. Hatalmas sodra játszi könnyűséggel viszi hátán azokat, kik nyitott szemmel járnak a világon és felismerik csodatevő erejét. Jaj azoknak, kik szembe kerülnek vele, vagy — csak egy pillanatra is — eltévesztik szemök elől. Amazokat elsöpri, keresztüligázol rajtuk, ezeket felretolja útjából, és továbompolyog — nélkülük — a fenséges folyam. A haladás: erő, mely ront vagy teremt birodalmakat, s a haladás: szerencse, mely főlemel, vagy elejt vagyont, vállalkozást. Nem rég említettük a Fuggereket. A végére hajló középkorban élt egy falusi takácsmester, ki szövöszkekénél ülve, meglátta a haladás útját, a kellő pillanatban észrevette az idők változását és megalapította az első elkövetkező idők legnagyobb pénz-hatalmasságának. Utódai hihetetlenül nagyra nőveltek ezt a hatalmat, míg, megejtve feudális hajlandóságaitól, ki nem ejtették kezükből a vezetést, s hűbérur lett belőlük, de világhatalmuk megszűnt.

Egy újabb keletű világvállalat hanyatlásának első jeleit vettük észre a közelmúlt napokban, s e hanyatlás okai érdekesek és tanulságosak. A Norddeutscher Lloydról van szó, mely második helyen áll a föld kereskedésének minden hajóvállalatai között, a német birodalomnak pedig első, legnagyobb és legfontosabb üzleti vállalkozása. A Norddeutscher Lloyd üzleti nyeresége ez év első felében tizenegy millió márkával, vagyis kerek összegben, tizenhárom millió koronával kevesebb volt, mint a múlt év első felében. Ez a szám egy grandiózus vállalat hanyatlását jelenti be a világnak.

Mentségben és magyarázatban nincs hiány. Mondják, hogy az általános gazdasági hanyatlás az oka, mely egyedül Afrikában és Ausztráliában egy részében nem érezte hatását. Emellett, hogy a mézga árának hanyatlása miatt gyöngült a forgalom Braziliában, melyhez a német hajóvállalatok nagy várakozást fűztek; hogy rossz volt a termés Argentínában; hogy a chilei értékek hanyatlása s a salétrom árának Európában való csökkenése kevésbé biztatóvá, kockázatosabbá tette a forgalmat Chilében; hogy Kelet-Ázsiával is megakadt a forgalom a gazdasági válság miatt; s végül és főképpen, hogy az amerikai válság roppant csapást mért az amerikai forgalomra s a német hajóvállalatok csak a kivándorlás csökkenése révén 31 millió koronával kevesebbet vettek be ez év nyolc első hónapjában, mint a múlt év megfelelő időszakában.

A FEGYHÁZI TEMPLOM BELSEJE.

A MÁRIA-NOSZTRAI FEGYHÁZBÓL.

Mindez igaz. De nem kevésbé igaz, hogy a valódi üzleti szellem épen a nagy válságok idején menti meg a vállalatokat a hanyatlás káraitól. A mérlegnek két soronyója van s az amerikai kivándorlás csökkenésének megvolt a nehezéke a visszavándorlás emelkedésében. Harcz — tarifaharcz — keletkezett, melyben a német hajóvállalatokkal szemben az olaszok győztek s a visszavándorlás feltételének ily ropant arányokban csak egyszer kínálkozó alkalmát a Norddeutscher Lloyd, hajóinak az egész világ minden tengeren uralkodó sokaságával, végképen elszalasztotta. A visszavándorlás a Földközi-tenger kikötő felé vette irányát, oly mértékben, hogy az olasz hajóvállalatok forgalma e révén háromszáz százalékkal emelkedett, a németeké pedig csupán hetven százalékkal. A Norddeutscher Lloyd csak azzal vett részt a versenyben, hogy még nagyobb és még kényelmesebb hajókat építtetett, mint eddig, tehát nehéz viszonyok közt még újabb beruházások költségébe verte magát. Akkora pedig csak akkor lépett az olasz versenytársakkal, midőn látta saját kárát, — tehát későn.

Más üzleti szellem tette nagygyrá a jelenkornak ez egyik legnagyobb üzleti vállalatát. Ötvenegy évvel ezelőtt, 1857-ben alapította néhány brémai kereskedő. A német nemzeti szellem ébredésének kora volt az. A szabad Hansa-áros nagyra fejlődött kereskedelmének szüksége volt rá, hogy áruit saját erejével és ne idegen hajóvállalatok segítségével szállítsa tengerentúlrá. A vállalat vezetése két nagy-szabású üzletember: Meier H. H. és Trüsemann kezébe került. Ők alakították meg a részvénytársaságot három millió aranytallér alaptőkével. Eleinte csak Hullba és Londonba közlekedtek a Lloyd hajói, de másfél év múlva elkészült — még angol gyárban — az első oceánjáró hajó és hazafias lelkesedéstől kisérvé indult útján az első hajórakomány New-Yorkba. Az első hajót már ugyanabban az évben három újabb hajó követte nyomon — két hét alatt téve meg az utat Bréma és New-York közt — s 1860-ban érte meg első nagy sikerét a Lloyd azzal, hogy Anglia és az Egyesült Államok reabizált a tengeri posta szállítását. Az amerikai polgárháború aztán meghozta a Lloyd első nagy válságát is. De

a társulat vezető emberei nem ijedtek meg a bajtól; megjavították és megnagyobbították hajó-állományukat s midőn véget ért a polgárháború és megindult az amerikai kivándorlás első nagy aradata, a Lloyd előbb — 1865-ben — 15 és a következő évben 20 százalékos oszlatéket fizethetett részvényeseinek. 1867-ben már hetenként járt a hajó Brémából New-Yorkba, ugyanabban az évben megnyitottak egy második amerikai vonalat Baltimoreba, 1869-ben egy harmadikat a nyersterményekben roppantul gazdag New-Orleansba, két évvel utóbb Nyugatindia és Középamerikába, 1871-ben Délamerikába is. A vállalat alapítókéjét ekkor már hat millió aranytallérra kellett felemelni. És évről-évre új meg új vonalak nyíltak meg. Braziliába, a La Plata államokba s 1882-ben, midőn megalapításának negyedszázados fordulóját ünnepelte: a Lloyd a világnak nagyságra nézve negyedik hajóvállalata volt. Már kilenczvennyolcz hajója járt az Oceánon és a parti vizeken, melyek ez egy év alatt hetvenháromszor akkora utat irtak le, mint a föld kerekéje.

A nyolczéves évek elején új irányban kereste és találta meg sikereit a virágzásának teljében álló hajóstárság. Ekkor kezdette építeni gyorshajóit, melyek az eleinte kétheti utat hat napra rövidítették meg Bréma és New-York közt. A Lloyd ezzel a rekorddal ragadta el az angoloktól «a világtenger kék szalagját». Ekkor már német földön készültek hajói, eleteket és felvirágoztatva otthon egy roppant fontosságu iparágat.

A huszonöt éves jubileum után új és nagy korszak nyílik meg a Lloyd számára. Addig csak az amerikai szárazfölddel tartott fenn összeköttetéseket. 1885-től fogva, Bismarck kezére s birodalmi törvény alapján, négy, majd hat millió márkát tevő évenkénti állami támogatással vállalatba kapta a birodalmi postagőzős vonalakat és kiterjesztette hálózatát a keletázsiai és ausztráliai vizekre is, mindenüvé, a hol a német árának és forgalomnak piac kínálkozott, és Németországnak gyarmata volt. Az állammal kötött szerződés roppant hatás-kört, de egyben roppant terhet is rótt rá. A Lloyd, mely ez ideig vállalat volt, ez időtől fogva intézménynyé lett. Súly, tekintélye hihe-

KERTI MUNKÁVAL FOGLALKOZÓ FEGYENC-NŐK.

tetlenül nagyra nőtt, de talán mégis ez a változás rejtette magában a nagyság gyöngeségének csirját is. És talán még valami. Vezetése bürokratikusabbá vált, vezetői előregedtek. Az új korrall meginduló világverseny nem találta meg vezetésében azt a messzire látó üzleti szellemet, mely ötven évvel ezelőtt megvetette e vállalat nagyságának alapjait, s a Lloyd, a világforgalom válságában, a negy-százat épen hogy el nem érő oceánjáró hajójával, vereséget szenved nála jóval kisebb hajóvállalatokkal szemben, és zavarok közé kerül, nem tud eleget tenni fizetési kötelezettségeinek. Ötvenöt millió koronát kellene fizetnie megrendelés részben már el is készült új hajókért a legközelebbi két esztendőben s kénytelen halasztást kérni hitelezőitől.

A Norddeutscher Lloyd múlt évben ünnepelte meg, az egész német nemzet részvételével, nagyságának felszáz éves jubileumát, s egy évvel utóbb küzdeni látjuk első valóban komoly válságával.

—a—ly.

MÁRIA-NOSZTRA.

Az államvasutak szobi állomásától 7-5 km. távolságra fekszik Marianosztra községe, a borsónyi hegység által körülvett festői völgykatalanban. Már messziről feltűnik kettős tornyával az a hatalmas épülettömb, mely egykor kolostor volt, most pedig a bűnösök megjavításának szolgáló hajlékú. A község ősrégi neve Nostre volt. Ezen a néven szerepel 1262-ben a vatikáni okmánytár egy okmánya szerint, sőt még 1799-ben is ezen néven nevezi Vályi András Magyarországnak leírásában. A XIX. században általában Mária-Nosztra néven nevezték. Szűz Mária azon híres képeiről, melyet az országos műemlékeink közé sorozott szép pálos-templomban évenként ezrével keresnek fel a jámbor zarándokok. Nagy Lajos királyunk alapított itt 1352-ben kolostort a pálosok számára, kiket rendkívül kedvelt. Gyakran és szívesen időzött náluk, vadászgatott itteni vadaskertjében és évi lelki gyakorlatait is itt tartotta. A mohácsi vész után a nosztrai pálosok Visegrádra menekültek és csak 1712-ben tértek vissza Széchenyi György érsek közben-

FEGYENCZ-NŐK MEZEI MUNKÁBAN.

járására Nosztrára, a hol helyreállították a kolostort, s templomot. Nem sokáig maradtak meg otthonukban, mert II. József 1785-ben feloszlatta rendjüket, birtokaikat pedig a vallásalapozóhoz csatolták. Az üresen maradt kolostor az 1809-ik évi győri csata sebesülteinek kórházul, majd a vallásalapítványtisztviselőknek lakásul szolgált. Ezt az ősrégi palos kolostort jelölte ki az abszolutizmus alatt a kormány női fegyházának és 1858-ban a Páli Szt. Vinczéről nevezett irgalmas nővérek vezetésére bízta. Ennek ünnepelték most, október 17-én felszázados jubileumát.

Wagner Paula első főnöknő 1858. augusztus 15-én huszonegy irgalmas nővérral vette át az intézetet, az ünnepélyes beiktatás pedig október 17-én történt, midőn Seitovszky János herceg-prímás személyesen vezette be a nővéreket a javító- és fegyházba, melybe a Budapesten feloszlott nőfegyházból, valamint a törvényszéki fogházakból az év végéig már 323 letartóztatott és 21 javító-intézetbe küldött leányt szállítottak be. 1862-ben a javító-intézetbeliek beszállítása megszűnt, azonban 1873-ban a nagy-enyedi nőfegyház feloszlása folytán a létszám újra emelkedett. Az egész 50 éven át összesen 7352 letartóztatott fordult meg az intézetben. Az irgalmas nővérek főnöknője, mint a letartóztatási intézet igazgatója vezeti

SÉTA A FEGYHÁZ UDVARÁN.

VIRÁGOT LOC SOLÓ FEGYENCZ-NŐK.

A MÁRIA-NOSZTRAI FEGYHÁZBÓL.

a hivatalosan megszabott házi rendnek megfelelően az intézetet. Az igazgató főnöknő mellett az intézetnél 1870 óta egy ellenőr, azonkívül a különféle vallásúak számára részben helyben lakó, részben oda járó intézeti lelkészek, valamint orvos van alkalmazva. A fegyeneczek gondozását, felügyeletét, tanítását, nevelését, az intézet hivatalos ügyiratainak feldolgozását, szóval az összes teendőket, az igazgató főnöknő vezetése alatt 42 irgalmas nővér végzi. A biztonság és az esetleg szükségessé válható karhatalom készenléte céljából az intézetnél még 21 fegyőr is van szolgálatban. Az intézetnek 1858–1908-ig négy főnöknője, illetve igazgatója volt: Wagner Paula 1866-ig, Rappl Ernesztina 1877-ig, Schreiner Dominika 1903-ig s a mostani főnöknő, Wenszky Eugenia, kit előjárói már korábban beteges elődje mellé segítségül rendelték ki s a ki már régebben tanujelét adta rátermettségének és hivatottságának.

Az utolsó öt esztendő, a mostani igazgató működésének első lustruma nagy haladást jelent az intézet történetében. Ő alatta valóította meg az igazságügyi minisztérium azokat a modern elveket, a melyek a börtön-kezelés legújabb követelményei és vívmányai. A fő épületet kitatarozták, csatornákkal s vízvezetékekkel látták el, bevezették a villamos világítást, távbeszélőt, létesítették a közvetítőt stb., úgy hogy most már minden szempontból ki-

fogástalan intézet áll rendelkezésre. Közben az igazgató szőlőt és gyümölcsösöt telepített, hogy a fegyeneczek ezt a munkát is megtanulják.

Dr. Bernáth Géza, most kuriai másodelnök, akkor az igazságügyi államtitkárnak volt a gondolata, hogy a fegyeneczeket úgy nemzetgazdasági, mint egészségi és erkölcsi szempontból, különösen a földművelés, kertészet és mezőgazdaság terén kell foglalkoztatni, mert nagyobb részüket ugyanis a földművelők közül kerül ki, másrészt, mert ez a foglalkozás ellensúlyozza az intézeti elzártságnak pusztító hatását. Hogy ez valóban célravezető legyen, szükséges volt az irgalmas nővérektől eddig bérelt földeket a Vallásalapítvány megvásárolni és így az intézetet állandó mintagazdasággal, s ennek megfelelő major, gazdasági s egyéb épületekkel, felszerelésekkel ellátni. Az eszmét nagy szeretettel karolta fel a mai igazságügyminiszter Günther Antal is. Megvette a Vallásalapítványtól a 180 kat. hold földet és oly mintagazdaságot rendezett be, melyet megirigyelhetne bármely gazdasági akadémia.

A magyar királyi igazságügyminisztérium VII. ügyosztályának vezetői, előbb Kiss Gyula, utóbb Rickl Gyula miniszteri tanácsos nagy szeretettel foglalkoztak az intézet fejlesztésével. Mellettük a legnagyobb munkát végezte dr. Kun Béla miniszteri tanácsos, kinek dr. Rottenbiller Fülöp segédkezett.

A fegyeneczek élete az intézetben imádsággal,

tanulással és munkával telik el. Nagy gonddal végzik ott a sokat hangoztatott felnőttek oktatását minden szempontból. Analphabéta nem kerül ki az intézetből. De a háztartás, ipar s mezőgazdaság szempontjából is kitűnő nevelésben részesülnek a fegyeneczek. Az épület tisztántartásánál, a főző-, mosó-, kenyérsütőkonyhán és a vasalásnál, mindenütt szakképzett nővérek vezetése mellett tanulják meg a fegyeneczek mindazt, a mit egy háztartási iskola nyújthat és olyan ismereteket szereznek maguknak, a melyek alapján az intézetből kiszabadulva, mint háztartási, mezőgazdasági, ipari munkások kereshetik meg kenyerüket. A női ipari munkákat a fegyeneczek a munkatermekben gyakorolják. Mindegyikben irgalmas Nővérek vezetik a munkát. Legtöbb esetben nagy fáradságba és türelembe kerül a betanítás, — de aztán az ember csodálkozik rajta, hogy azok a különben durva ujjak mit képesek produkálni. Képvisele van itt a női ipar minden ága, a foltozástól kezdve, folytatva a közönséges és finom varráson keresztül a csipke-varrás és verés, a kötés, horgolás, vázson-, tűll-, selyem-, ezüst és arany-hímzés, az előrajzolás, szabás stb. Az a kiállítás, melyet a nővérek a fegyeneczek munkájából a VII. nemzetközi büntetőügyi kongresszus alkalmával rendeztek, díszére vált volna akár-

MUNKA-TEREM.

KÉSZÜLŐDÉS A FŐZÉSHEZ.

érdekében nagy szükség is van. A női fegyeneczek a szántást, vetést, aratást, cséplést, szénagyűjtést stb. mind maguk végzik minden külső segítség nélkül csapatokra osztva, egy-egy apáca vezetésével, csak a kocsis szerepét tölti be férfi. Ez a keret, a melyben a fegyeneczek élete letelik. Leszámlítva a magánzárkák rideg osztályát, az egész intézetet nyugalom tölti be, a melyben a fegyeneczek sürgése-forgása úgy tűnik fel, mintha az Ember Tragédiájának falanx rendszere valósulna meg. A fegyeneczek csoportokba osztva, kora reggel megindulnak munkájukra, de vezetőjük nem kardos, szuronyos fegyházi őr, hanem fehér főkötős apáca, a ki szelídségével tartja féken azt a sok bűnös nőt. Mindenütt a családi jelleg és a szeretet uralkodik. Ez a magyarázata annak, hogy az a 40 apáca képes simán, fönnaadás nélkül vezetni, nemesíteni azt a sok bűnös nőt, úgy hogy szigorúságra, komolyabb büntetésre alig van ok.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A rétek lelke. Lőrinczy György a szabad levegő írója, novelláiban csaknem kizárólag falusi emberek egyszerű történetei játszódnak le az olvasó előtt. Ez láthatólag nem elszánts dolga nála, ha-

mely iparművészeti kiállításnak. Munka közben a munkatermekben imádsággal, vallással és hazafias énekekkel, felolvasással, szabad előadással töltik el a szüneteket. Az ipari foglalkozásnál érdekesebb, és tekintve a földműves fegyeneczek nagyobb számát, talán lényegesebb a földművelési szakoktatás, melyet szintén a nővérek végeznek. Elsősorban van képviselve a kertészet: a konyhakertészet, fatenyésztés, gyümölcstermelés, virágkertészet, a korai és késői kertészkedés a melegágyakban, valamint a szőlő-termelés. Minden ágbán külön-külön ahhoz értő nővér felügyelete alatt tanulják és gyakorolják a fegyeneczek a különböző kertészeti ágakat. A kertészet gyakorlásával együtt jár annak elméleti magyarázata, a szőlővel a szüretelés és bor-gondozás el-sajátítása. A fegyeneczek igen sok hasznos és kenyérszerző ismereteket visznek e téren is magukkal az életbe, nem is említve a méhtenyésztést, melyet mint kertészeti mellék-munkát üznek; ehhez járul a baromfi-tenyésztés és a tejgazdaság is.

A mezőgazdaságot és állattenyésztést 180 kat. hold földterületen s a majorban, szintén az apácák vezetése alatt művelik. Mint a kertészetnél, itt is okszerű üzemterv szerint dolgoznak, a melyet a fegyeneczekkel is megismertetnek. Termelnek búzát, rozsot, árpat, zabot, kukoricát, különösen műtakarmányt, melyre a fuvarozás, földmunkálás, tehozam stb. miatt tartott nagyobb mennyiségű állatok

A MOSÓKONYHA.

A MÁRIA-NOSZTRAI FEGYHÁZBÓL.

KOZMETIKAI GYÓGYINTÉZET, ELÁRUSÍTÓ-OSZTÁLY, Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. sz.

Legújabb üveg-karácsonyfa-disz.

12 drb válogatott, színe és esztétikus üveggyöngy és gyümölcsféle, gondosan kartonba csomagolva, a tárgyak nagysága és kivitelé szerint 40, 50, 60, 70, 80 fill., K 1, 1.30, 2, 6 drb dobozban, nagyobb kivitelben 60, 80, 90 fill. 24 drbból álló választék 80 fill., K 1, 1.20, 36 drb K 1.35, 1.60, és 2, 48 drb K 2.10, 2.50, 2.90, 60 drb K 2.20, 2.80, 3.20, 3 drb légzőmű üvegből 50 fill. Karácsonyfa-ágyal 40, 50, 90 fill. Lameitta (ágyalhaj) arany vagy ezüst, borítékoként 6 fill., díszedrony (csemegétartó), 100 drb 20 fill. Karácsonyfa-ágyalcska 24 drb dobozban 50, 60 fill., nagyobb 15 drb dobozban 58, 75 fill., gyertyatartó tucatszámú 50 fill. Szállítja előzetes kifizetés ellenében, 2 koronán felüli megrendeléseket utánvétellel és, és kir. udv. szállító KONRAD JÁNOS szállítóbáza Brúx 2042. sz. (Csehszlovákia) Képes főárjegyzék kívánatra bárkinek ingyen és bérmentesen.

Verszegénység, étvágytalanság, idegesség
gyógyítására és gyenge gyermekek, valamint fiatal leányok erősítésére
felnőttek
sápkóros
a legkímélőbb készítmény, a KRIEGER-féle
TOKAJI CHINA VASBOR
Valódi 5 tokaji borból készül, nagyon kellemes, puttonos ízű. Hatása biztos.
Kia üveg ára 3.50 K, nagy üveg 6 K a gyógyszerárakban.
Postai megrendelés naponta utánvétellel vagy a pénz előzetes befizetése után.
A KORONA-gyógyszertár
Budapest, Ráthóti tér.

Végre valahára a helyes játék!
Igy nem egy anya fog nyilatkozni, ha gyermekét az ajándékozott Horgony-Kőépítőszeke-
rénnyel vidáman játszani látja és a kis ke-
zek mindig szebb és szebb építményeket elő-
teremtnek. És ha továbbá megjegyzi, hogy
a gyermekek a többi játékszereket szívesen dob-
ják és csak a pompás Horgony-építőjátékkal foglalkoznak,
akkor joggal mondhatja:
**A Horgony-Kőépítőszeke-
rénnyel**
nemesek a legtanulságosabb, hanem a legelőször aján-
dék is. Ezért valameny is anyának, akik karácsonyi
ajándékaikkal mindjárt kedvező eredményt akarnak
elérni, nem elegendő melegen ajánlható, hogy hozassa.
nak maguknak azonnal
Richter F. Ad. és Tá.,
kir. udv. és kam. szállítók-
tól. Bécs, I. Operngasse 16.
egy legújabb árjegyzékot
Horgony-Kőépítőszeke-
rénnyel és a legújabb Rich-
ter-féle Rakási-játékokról,
hogy egészen kényelmesen
a megfelelő szeke-
rénnyel és aztán a leg-
közelebbi játékszerekeske-
désben beszerzhessék. A
szárazdon illusztrált árjegy-
zék az egyes szeke-
rénnyel pontos leírását és az elmes-
kielégítőrendszerek ma-
gyarázatát tartalmazza mely
kiegészítések által minden
egy Horgony-kőépítőszeke-
rénnyel tervezhető nagyob-
bitható. Horgony védjegy.

Gyermekek elismert legkiválóbb tápszere a Phosphatine Faliéres.

Kapható minden gyógyszerárban.
Egy nagy doboz ára 3 kor. 80 fillér.
Főraktár: ZOLTÁN BÉLA gyógyszerár
Budapest, V., Szabadság-tér (N. Korona-u. sarok)
Érdeklődőknek „Ismeretőfüzet” díjtalanul.

KRISTALIN?
SZÉPÍTŐSZER
KRISTALY-MASSA, NISZTÉGELY 5K. ÜVEG 3K.
KRISTALIN-POUDER 1K. KAPHATÓ
KRISTALIN-SZAPPAN 1K. MINDENYIT
MAGYARORSZÁGI FŐPÁRTÁR, BUDAPEST VIII. BAROSS U. 91.

Most jelent meg!

Gróf Vay Péter
Kelet művészete és műizlése.

Két színes műlappal és tizenkét mű-
melléklettel.

Negyedrétalaku díszes kiállítású kötet.

Ára 16 korona.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.

Kapható:

Lampel R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) r. t.-nál

Budapecsten, VI., Andrássy-út 21. sz.

és minden könyvkereskedésben.

A Franklin-Társulat kiadásában legújabbban
megjelentek:

AZ 1875-ik ÉVI FUZIÓ TÖRTÉNETE

Irta Dr. OLÁH GYULA

Ára 5 korona

Nép, nemzet, nemzetiség

Politikai tanulmány

Irta barabási dr. KUN JÓZSEF

Ára 5 korona

Kaphatók:

LAMPÉL R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) r. t.-nál

Budapecsten, VI. ker., Andrássy-út 21. szám

és minden könyvkereskedésben.

A NÉMET NYELV

tanuláshoz szükséges olvasmányok:

Megjelentek a „NÉMET KÖNYVTÁR”-ban.

Szerkesztő:

dr. THEISZ GYULA és MATSKÁSSY JÓZSEF.

Egyes szám ára vászonkötésben K. —.70

Kettős szám ára — — — — — 1.—

A Német Könyvtár minden kötele a szerző
archívumával, életrajzi bevezetéssel, magyarázatokkal és
jegyzetekkel, valamint irásbeli dolgozatokra alkalmas
táblákkal és fordítási gyakorlatokkal van ellátva.

Megjelentek:

1. Freytag: Bilder aus der deutschen Vergangenheit.
Magyarizta: dr. Gyula Ágost.
2. Goethe: Aus «Dichtung und Wahrheit».
Magyarizta: Tiber Ágost.
3. Das Nibelungenlied. — Das Gudrunlied.
Magyarizta: Kárpáti Károly.
4. Lessing: Minna von Barnhelm.
Magyarizta: dr. Theisz Gyula.
5. Aurbacher: Ein Volksbüchlein.
Magyarizta: Andrei Ákos.
6. Kleist H.: Michael Kohlhaas.
Magyarizta: dr. Vajda Gyula.
7. Heine, Uhland, Lennu költeményeiből.
Magyarizta: dr. Kohlbach Bertalan.
8. Inhaltsangaben dramatischer Meisterwerke.
(Német drámai mesék.) Magy. dr. Kemény Ferenc.
9. Szenelvények Baumbach Rudolf költeményeiből.
Magyarizta: dr. Kohlbach Bertalan.
- 10.—11. Schiller Fr.: Wilhelm Tell.
Magyarizta: dr. Theisz Gyula.
12. Inhaltsangaben der epischen Meisterwerke.

Kaphatók:

LAMPÉL R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) r. t.-nál

Budapecsten, VI. ker., Andrássy-út 21. szám

és minden könyvkereskedésben.

Most
jelent
meg!

A BUDAPESTI
ÚJ LAKÁSBÉRLETI
SZABÁLYRENDELET

Jegyzetekkel és magyarázatokkal.

A főv. törvényhatósági bizottsága által elfogadott

tervezet.

Ára 60 fillér.

Kapható:

LAMPÉL R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) r. t.-nál

Budapecsten, VI. ker., Andrássy-út 21. szám

és minden könyvkereskedésben.

Görög és latin ***
remekírók.

Kiadja a M. TUD. AKADÉMIA classica-philológiai bizottsága.

A gyűjtemény legújabb kötete:

PLATON SOPHISTÁJA.

(Görögül és magyarul).

Fordította, bevezetéssel, jegyzetekkel és philo-
sophiai műszótárral ellátta

SIMON JÓZSEF SÁNDOR.

Ára 3 kor. 50 fill.

Kapható: Lampel R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) r. t.-nál

Budapecsten, VI. ker., Andrássy-út 21. sz.

és minden könyvkereskedésben.

Katholikus imakönyvek

közép- és polgári iskolai tanulók használatára.

Áhitat órái. Imák és énekek. Szepesi
Imrétől. Vászonkötésben 2 K 80 f.

Leányoknak:

Üdvösség útja. Oktató és imádságos-
könyv, felmőltébb róm. kath. leányok szá-
mára. Papanek Ferencz dr. és Zelliger
Vilmostól. Vászonkötésben 2 K 40 f.

Az esztergomi egyházmegyei hatóság engedélyével.

Kaphatók

LAMPÉL R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál

Budapecsten, VI. ker., Andrássy-út 21. sz.

és minden könyvkereskedésben.

A Franklin-Társulat kiadásában legújabbban
megjelent:

Mikszáth Kálmán

A Noszty fiú esete
Tóth Marival.

Három kötet.

Ára fűzve 12 korona. Díszkötésben 18 korona.

Kapható:

Lampel R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) r. t.-nál

Budapecsten, VI., Andrássy-út 21. sz. a

és minden könyvkereskedésben.

A FRANKLIN-TÁRSULAT
kiadásában legújabbban megjelent:

Alexander Bernát

Művészet

A művészet értékéről

A művészeti nevelésről

Díszes kiállításban, merített

papíron ára 4 korona

Kapható: LAMPÉL R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) R. T.-nál

Budapecsten, VI., Andrássy-út 21.

és minden könyvkereskedésben.

Most jelent meg!

A MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG KÖNYVTÁRA

Szerkeszti LÓCZY LAJOS

X. kötet:

STEIN AURÉL

HOMOKBA TEMETETT
VÁROSOK

38 szövegképpel, 12 műmelléklettel és
egy térképpel

Ára díszkötésben 8 korona

Kapható:

LAMPÉL R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) r. t.-nál

Budapecsten, VI. ker., Andrássy-út 21. szám

és minden könyvkereskedésben.

A MAGYAR KÖNYVTÁR-ban legújabbban megjelentek:

Ignotus

OLVASÁS KÖZBEN.

Jegyzetek és megjegyzések.

531—534. szám. Ára 1 K 20 f.

Höfding Harald

Darwin élete és tana.

Fordította: Zoltán Vilmos.

517. szám. Ára 30 fillér.

Kegel Miksa

Lassalle Ferdinánd élete.

Fordította: Zoltán Vilmos.

527—528. szám. Ára 60 fillér.

Kaphatók:

Lampel R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) r. t.-nál

Budapecsten, VI., Andrássy-út 21. sz.

és minden könyvkereskedésben.

Kunz József és Társa

Cs. és kir. udv. szállítók. Szerb kir. udv. szállítók.

Budapest, V., Deák Ferencz-utcza és Bécsi-utcza sarok

Vásznak, asztalneműek, fehérneműek.

Uri és női divatárak. * * Menyasszonyi kelengyék.

Nagy választék szőnyegárakban:

szalon szőnyegek, futók, ágyelők, szövet- és csipkefüggönyök, ágy- és asztalterítők

Valódi perzsa- és smyrna-szőnyegek minden nagyságban és árban. * * * * * Művészi függönyök.

* * Saját telepeinken előállított háziipari cikkek. * *

Alapítva 1802.

Alapítva 1802.

Vegyí tisztítás, ruha-festés, gőzmosás
ozimú ismertető füzetet bárkinek bérmentve
küld Haltenberger Béla, Kassa. ▲▲▲▲▲

Ujdonság! Törvényesen védte! Bejegyzett minta! Hatásos!

Brilláns karácsonyfa-angyal-csöngetés. 1. sz.

egészen fémhöz, 6 aranyozott ágyúval, 30 cm. magas. El nem törő karácsonyfaacsa. Kézesség kifogástalan működésért. Legszébb és legújabb karácsonyfadísz, mely egyetlen keresztény családnál sem hiányozhat. A három gyertyalángtól származó meleg levegőtől forgóba jön a hajdúk, az arra alkalmasított javított acélkalapácsok megütik a három harangot, miáltal kellemesen hangzó, érzécszerű csengés keletkezik, mely fiatalokat és öregeket egyaránt karácsonyi hangulathoz helyez. Ára kartonnal és használati utasítással együtt drágább. K 1.50. 3 drb K 4.50, 4 drb K 5.20, 6 drb K 7.20, 9 drb K 10.80, 12 drb K 12.50, 24 drb K 26.50. Utánvét 20 fillérrel drágább. 2. szám. Ugyanaz a karácsonyfa-angyal-csöngetés, külön finom nikkelezett kivitelben sodrott harangszalokkal és 3 pompásan sugárzó ezüst-lametta-virágokkal, melyek a gyertyák meggyújtásánál csodaszép fényreflexet adnak. Kartonban használati utasítással együtt bérmentesen és előfizetés mellett K 2.50. 3 drb K 3.50, 4 drb K 7.25, 6 drb K 10.50, 9 drb K 13.50, 12 drb K 20.25, 24 drb K 39.50. Utánvét 20 fillérrel drágább. A fenti csöngetésből egyenlő több megrendelésnél minden megrendelő 10 drb valogatott, művészi kivitelű képes levelezőlapot kap, köztük karácsonyi és újvi kártyák, melyek mindegyikének 10-20 fillér az ára. Készítés megengedve, vagy párbeszédre, tehát nincs közzététel! A megrendelések idején intézendők. Cs. és kir. udv. szállító **KONRAD JÁNOS** **Brux 2041. sz.** (Csehszlovákia). Tessék legújabb kártyáikat megkérni 3000 képpel, mely önnök azonnal ingyen és portmentesen megküldetik.

Franklin-Társulat nyomdája Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.

Páratlan és csodás hatású arczsépfő és finomító a Földes-féle

Margit-crème

főúri körökben használt készítmény. Zsíraltan, ártalmatlan, rögtön szel. Az egész világon kapható 1 és 2 koronás tégelyekben. Margit-szappan 70 f., Margit-póder 1 K 20 f. három színben kapható. Tessék a záróvédjegyre ügyelni és csak eredeti készítményt elfogadni, melynek ártalmatlanságáért és kitűnő hatásáért felelősséget vállal a készítő

FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

Valódi porosz szalon köszén

zsákokban és egész fuvarokban legolcsóbban és leggyorsabban kapható

Rédei és Társa köszénnagykereskedőknél, központi iroda V., Béla-utca 4. Telefon 36-83.

A gége, torok, tüdő, gyomor, bél, vese, hólyag hurutos bántalmainál felülmulthatatlan

MÁLNÁSI Siculicia
ARTÉZI GYÓGYVÍZ
KAPHATÓ MINDENÜTT

FŐ-**BRÁZAY KÁLMÁN** CSEHORSZÁG
RAKTÁR BUDAPEST, VIII., JOZSEF-KORUT 37/39.
Csak „SICULA” névvel ellátott üvegek valódiak.

Karácsonyi jutalmak.

Minden t. oz. vevő, a ki a szeptember 1-től december 30-ig terjedő időközben egyszerre legalább 40 koronányi levélbeli megrendelést tesz, karácsonyi ingyen-jutalomként egy 4343. sz. 1-a Adler-Roskopf zínadó-csészőrt új, világító mutatólappal kap 4 K 20 f. értékben három évi jótálló okmányval. A ki ilyen megrendelést egyszerre legalább 60 koronáig tesz, egy 4060. sz. svájci Roskopf-rendszerű Patent-Anker-Remontoir órát kap, 5 K értékben három évi jótálló okmányval. Az a vevő, a ki a szeptember 1-től decz. 15-ig terjedő időközben egyszerre legalább 20 koronányi levélbeli megrendelést tesz anyaszegettyűs karácsonyfát kap 1 K 50 f. értékben. Ezenfelül kap még minden megrendelő egy 96 oldalas 1908-re szóló napiart ingyen mellécsomagolva. Azok a kiknek megrendeléseik a fenti időhatáron túl (november 30-dika, illetve december 15-dike után) érkeznek, ezen ingyen-jutalmakat semmi szín alatt sem kaphatják meg. Ajánlatos tehát, nekem a karácsonyi megrendeléseket már a szeptember, október és november hónapokban beküldeni.

Első ór jár ráukban **KONRAD JÁNOS**, cs. kir. udvari szállító **Brux 1562. sz.** Csehszlovákia, 200 oldalas fődrjegyzékem, mely 3000 képet tartalmaz, ki-vádnatra mindenkinek ingyen és bérmentve lesz megküldve.

48. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ HOITSY PÁL.

FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, NOVEMBER 29.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadói hivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona.

A „Világkronika”-val negyedévesen 20 fillérrel több.

Külföldi előfizetéseken a postai költség határozott viteldij is eszolandó.

HÁROM ÚJ TITKOS TANÁCSOS.

Őfelsége valóságos belső titkos tanácsosainak előkelő társasága a minapában három új kegyelmes úrral gyarapodott. Három államtitkár érte utól czimben a miniszterét: **Bolgár Ferencz**, **Hadik János gróf** és **Tóth János** ó exczellenziáiak.

Azonkívül, hogy mind a három férfiú államtitkár, mind a három képviselő és mind a három egyszerre lett a királynak valóságos belső titkos tanácsosa, személyes tulajdonságaik is vannak az új kegyelmes uraknak, a melyek egyaránt jellemzik mindhármukat. Így például mind a háromra áll ez a karakterisztikon, hogy: kemény ember. Az energia, a fegyelmetudás és fegyelmetartás képessége, a férfias gondolkodás érze mindhármuknak kidomborodó egyéni tulajdonságuk. Talán ezeknek a karaktervonásoknak a közössége fakasztotta a lelkükben egy hajlandóságnak is a közösségét, a melynek színét és nyomát ott találjuk a pályájukon. Ez a közös hajlandóság a katonai pályához, a katonai mesterséghez való vonzódás volt.

BOLGÁR FERENCZ.

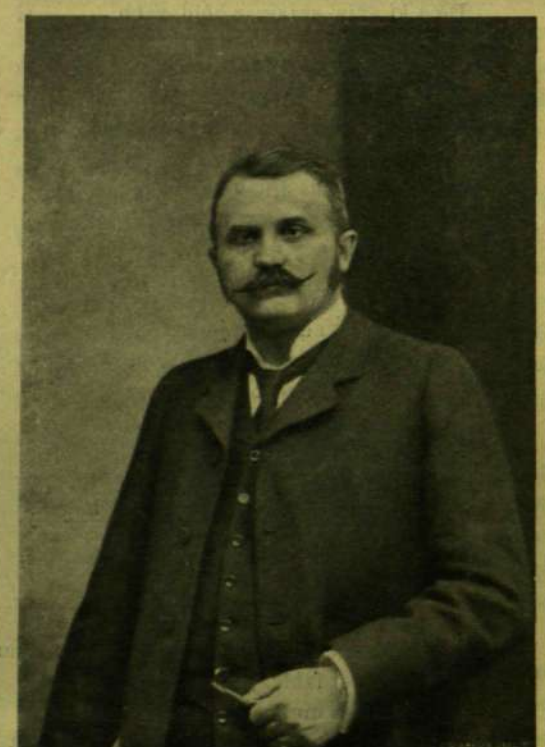
Ketten közülük erre a pályára készültek is. **Bolgár Ferencz** a hadmérnöki akadémiát végezte és mikor egy párba után, a melyben agyonlőtte az ellenfelet, Schleyer alezredes, otthagya a katonai szolgálatot, megint csak háborús pályára lépett: újságíró és politikus lett. **Hadik János gróf** is a katonai mesterségben szerezte a siker első csillagait és főhadnagyi ranggal hagyta ott az armádiát. **Tóth János** ugyan jogot tanult és végzett, de mint törvényhozót, mindig legerősebben a katonai kérdések érdekelték és foglalkoztatták. Ezekhez a kérdésekhez és ezekről a kérdésekről szolt legzisebben és a katonai érényeit honorálta a pártja azzal, hogy mikor nagy küzdelmeket, nagy harcokat folytatott, intéző hatalmat adott neki a maga vezérkarában, a hol nagyszerűen meg is állta a helyét.

Bolgár Ferencz csakugyan a politikában is megmaradt a kedves studiumánál: a honvédelmi miniszteriumnak lett az államtitkára. **Hadik János gróf** kevésbé harczi területen szolgálja az országot: a belügyek intézésében, **Tóth Jánost** meg egyenesen a legszelidebb terepünre kívánta a kultúra érdeke: a vallás és közoktatásügyek vezetésében lett munkatárs **Apponyi Albert** grófnak. És kiderült, hogy mind a három kitűnően tudja teljesíteni a földadatukat azon a területen is, a hol azelőtt mozogtak, de azon is, a hová új kötelességek parancsa állította őket.

teni a földadatukat azon a területen is, a hol azelőtt mozogtak, de azon is, a hová új kötelességek parancsa állította őket.

Van még az új valóságos belső titkos tanácsosoknak olyan közös tulajdonságuk is, a mi talán a legkritikább és a legirigyléseméltóbb a kegyelmes urak világában. Aránylag még fiatal ember mind a három. A legidősebb közöttük, **Bolgár Ferencz** is csak ötvenhat esztendő és ő is már tizenegy évvel öregebb a korban utána következő **Hadik Jánosnál**, a kinél **Tóth János** még fiatalabb egy esztendővel. Az öregségen tehát még jelentékenyen innen vannak mind a hárman és valóban nagy gavalérsága a sorsnak, hogy mind a három még a koránál is fiatalabbnak látszik. Kemény vetetű, déleze, erős férfiak, teljességében a munka kedvének és képességének.

Utoljára hagyunk még egy hasonlóságot, a melyet ők maguk értékben bizonyára első helyre tesznek. Ez az az egység és egyértelműség, a melylyel az egész politikai világ elismerése és rokonszenve fogadja karrierjüket. A hivatalos elismerés se volt késlekedő velük szemben, de már így is megelőzte ennek a világnak teljes elismerése, a mi pedig

TÓTH JÁNOS.

GRÓF HADIK JÁNOS.